

ARŞİV BELGELERİ İLE SEYFETTİN ÖZEĞE KÜTÜPHANESİNİN
OLUŞTURULMA SÜRECİ
CREATION PROCESS OF SEYFETTİN ÖZEĞE LIBRARY WITH ARCHIVE
DOCUMENTS

MALİK YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
Assist. Prof. Dr. Atatürk University, Faculty of Letters, Department of Information and Records Management
malik.yilmaz@atauni.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0002-3217-9776>

Atıf / Citation

Yılmaz, M. 2020. "Arşiv Belgeleri İle Seyfettin Özege Kütüphanesinin Oluşturulma Süreci".
Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi- Journal of Turkish Researches Institute. 69, (Eylül-
September 2020). 671-705

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü-*Article Types* : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-*Received Date* : 14.04.2020
Kabul Tarihi-*Accepted Date* : 18.07.2020
Yayın Tarihi-*Date Published* : 30.09.2020
 : <http://dx.doi.org/10.14222/Turkiyat4389>

İntihal / Plagiarism

This article was checked by *iThenticate* programında bu makale taranmıştır.

Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi- *Journal of Turkish Researches Institute*
TAED-69, Eylül – September 2020 Erzurum. ISSN 1300-9052 e-ISSN 2717-6851
www.turkiyatjournal.com
<http://dergipark.gov.tr/ataunitaead>

ARŞİV BELGELERİ İLE SEYFETTİN ÖZEĞE KÜTÜPHANESİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ CREATION PROCESS OF SEYFETTİN ÖZEĞE LIBRARY WITH ARCHIVE DOCUMENTS

MALİK YILMAZ

Öz

Bir kitap koleksiyoneri ve kitapsever olarak bilinen Seyfettin Özege, 1961 yılında Atatürk Üniversitesi öğretim üyesi Niyazi Akı ile İstanbul'da görüşmesinden sonra yıllarca biriktirdiği binlerce yayını Atatürk Üniversitesi'ne bağışlama kararı almıştır. Bu çalışmanın amacı, Özege'nin kütüphanesini Atatürk Üniversitesi'ne bağışlama kararı almasından sonra, Atatürk Üniversitesi'nin Özege ile yazışmalarıyla bağış sürecinin nasıl gerçekleştiğini ve sonrasında Üniversite'de bu kütüphaneye yönelik ne tür çalışmalar yapıldığını incelemektir. Belgelerin kapsamını çoğunlukla, Özege'nin bağış kararı ile birlikte öne sürdüğü koşulların yerine getirilmesine dair yapılan çalışmalara yönelik uygulamalar oluşturmaktadır. Birincil/orijinal bilgi kaynakları olan bu belgeler aracılığıyla, Seyfettin Özege Kütüphanesi'nin üniversiteye bağış süreci, kataloğunun hazırlanmasına yönelik çalışmalar ve bu kütüphanenin hizmete sunulması konularında bilgiler elde edilmiştir. Verilere kaynaklık eden belgelere/yazışmalara Atatürk Üniversitesi arşivinden ulaşılmıştır. Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Atatürk Üniversitesi'nin bağışlanan kütüphaneye yönelik olarak Özege'ye gönderdiği yazışmalar kronolojik olarak sıralanmış ve çalışmanın amacı ve kapsamı doğrultusunda uygun olanları değerlendirilmiştir. Çalışmanın kapsamında bu süreçte Özege'nin üniversiteye gönderdiği mektuplar yer almamaktadır. Ulaşılan bulgular doğrultusunda bağışlanan kütüphaneye yönelik Atatürk Üniversitesi'nin ve kütüphanesinin bu süreçte koşullar doğrultusunda nasıl bir yol izlediği, kataloğun nasıl hazırlandığı ve kütüphanenin hizmete sunulabilmesi için neler yapıldığı ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Seyfettin Özege, Seyfettin Özege koleksiyonu, Atatürk Üniversitesi, koleksiyon bağış süreci, yazışmalar

Abstract

Seyfettin Özege, known as a book collector and book lover, decided to donate thousands of publications that he had accumulated for years after meeting with Atatürk University faculty member Niyazi Akı in İstanbul. The purpose of this study is to examine how the donation process took place with the correspondence of Atatürk University with Özege and what kind of studies were carried out at the University after Atatürk decided to donate Özege's library to Atatürk University. The scope of the archival documents mostly consists of applications for the studies carried out to fulfill the conditions proposed by Özege with the donation decision. Through these documents, which are primary / original sources of information, information on the donation process of the Seyfettin Özege Library to the university, the studies for the preparation of its catalog and the launch of this library were obtained. Documents/correspondence that originated the data were obtained from the archive of Atatürk University. Document analysis method was used in the study. The correspondences sent by Atatürk University to Özege for the donated library are listed chronologically and the appropriate ones are evaluated in line with the purpose and scope of the study. The scope of the study does not include the letters sent by Özege to the university in this process. In line with the findings reached, it has been revealed how Atatürk University and its library have taken a course in line with the conditions, how the catalog has been prepared and what has been done to put the library into service

Key Words: Seyfettin Özege, Seyfettin Özege collection, Atatürk University, Collection donation process, correspondence

Structured Abstract

When Seyfettin Özege is mentioned, a book enthusiast, collector, an invaluable library that he created by spending great effort and money for years, a person who donated this library to Atatürk University and prepared the “Turkish Letters Catalogue Printed with Old Letters” comes to mind. Özege, who was born on February 7, 1901 in Istanbul, graduated from the School of Civil Affairs in 1921 and then graduated from Istanbul Law Faculty. He started working as a civil servant at İstanbul Branch of Turkey İşbank in 1926. He retired from the same institution in 1950 at his own request. He died at the age of 80 in Istanbul which he never left on April 27, 1981. The most important feature of Özege is the passion of books that can be seen in very few people, and that this passion continues with the same excitement for a lifetime. Because of this passion and the feature of being a bibliophile and bibliomaniac, he spent almost all of his wealth and life on publication for this purpose. As a matter of fact, in his letter sent to the Rector's Office of Atatürk University with the conditions of donation on 28 April 1961, he stated this situation as follows: First, I started off to collect the books belonging to various topics I was interested in. Then, keeping in mind a broader and more general goal, I collected to bring together as much of the books, epistles, newspapers and magazines as possible printed in Turkish from the establishment date of the printing press to 1928 when new letters were used.

With the establishment of the Turkish Republic, a social change and transformation was experienced in all areas in Turkey. One of them is the field of education. As a matter of fact, many new educational institutions were established in this period, which could be considered to be modern according to the conditions of the day. One of these is Atatürk University, which was established in Erzurum. With the enactment of the Law No. 6990 on 07.06.1957, the foundation of Atatürk University was completed and officially established. After starting the education and training, Atatürk University carried out various studies to institutionalize and gain a contemporary university identity. One of these studies is that Niyazi Akı, one of the lecturers of the university, met Seyfettin Özege in Istanbul in 1961 who was known as a book collector. As a result of this meeting, Seyfettin Özege decided to donate thousands of publications collected by spending great effort and money to Atatürk University. This decision was conveyed to the university by Niyazi Akı. Atatürk University also reported this to Özege with a document dated 19 April 1961. The following statements are included in the said document numbered 1129 on library works signed by Deputy Rector Prof. Dr. Ahmet Özel. “We have learned from our friend Dr.Niyazi Akı that you want to present a library of 15-16 thousand volumes that you own to our university under certain conditions. I express the gratitude that this sincere and close interest you have shown in our community, I would like to respectfully inform you about what other desires are in case there is no change in your decision”. When this document reached Özege, he sent a letter of 28 April 1961 to the university, which includes the conditions for his donation. In his letter, Özege reported the following conditions to the university. (a) an alphabetical catalog will be printed according to the title of the book with a subject index according to Decimal Classification at the latest within one year from the date of receipt of the books. (b) The collection to be donated will not be separated from each other and will be preserved as a whole. He also requested that these matters be confirmed by the university in writing.

These conditions were accepted by Atatürk University and the donation process started. With this process, the university and Özege corresponded between 19 April 1961 and 2 February 1981. This study is intended to reveal the donation of Özege's library to Atatürk University in 1961 within the framework of certain conditions, to show the conditions in line with the correspondences sent by Atatürk University to Özege with the realization of this process, the organization of Seyfettin Özege Library and the preparation of the catalog. In this process, the number of documents/correspondences in the form of most official articles sent by Atatürk University to Özege is 69. The scope of the study consists of these 69 documents/correspondences. The scope of the study does not include the letters sent by Özege to the university in this process. Relevant documents/correspondence selected for the purpose and scope of the study were evaluated.

When the correspondences sent by Atatürk University to Özege were analyzed, it was found out that the university stuck to the commitments to Özege and worked with all its means to open the Seyfettin Özege Library as soon as possible but the catalog work could not be done in the desired time due to the problems and inadequacies arising from the lack of expert staff, building, budget and material because it was a newly established university. By the way, after the new library building was built in the future, a separate hall was allocated for the collection, staff was reinforced and classification, cataloging and binding studies for the collection started. As a matter of fact, the university conducted studies in the catalog prepared for the donation collection by following the librarianship rules and the catalog samples sent by Özege. As a result, the condition that an alphabetical catalog will be printed according to the title of the book with a subject index according to Decimal Classification at the latest within one year from the date of receipt of the books, which was specified by Özege with his letter dated April 28, 1961, was sometimes interrupted due to a number of problems, the financial impossibility and staff shortage in that period since it was a new university. However, the catalog of donation books was prepared and presented to Özege, although it took a long time. The condition of protecting the Özege library as a whole was also fulfilled. As in the past, this library is today carefully protected from the division as a whole. In addition, a special section was created for the Özege donation library in the new library building, and it was named as Seyfettin Özege Section.

Giriş

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte pek çok alanda yenileşme ve toplumsal dönüşüm hareketi başlamıştır. Bunlardan biri de eğitim alanıdır. Nitekim bu dönemde günün koşulları doğrultusunda pek çok yeni ve modern eğitim kurumu tesis edilmiş ve eğitimin tüm topluma yaygınlaşması hedeflenmiştir. Yükseköğretim düzeyinde 1933 yılında ilkin İstanbul Üniversitesi çağdaş anlayışla yeniden yapılandırılmış, arkasından ise kuruluş dönemi ve tarihi açısından Cumhuriyetin ilk üniversitesi olan Ankara Üniversitesi kurulmuştur. Bu dönemde yükseköğretim kurumu dâhil her seviyeden eğitim kurumunun tesisine yönelik çalışmalar, Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatıyla yerine getirilmiştir. Bu kurumlardan biri de Atatürk Üniversitesi'dir. 1957 yılında Erzurum'da kurulan Atatürk Üniversitesi, bu açıdan Cumhuriyet döneminde kurulan ilk üniversitelerdendir. Bu tarihten sonra Atatürk Üniversitesi'nde, kuruluş sorunlarına karşın, kurumsallaşma süreci başlatılarak, tüm birimleriyle çağdaş bir eğitim kurumu kimliği kazanılması adına çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan biri de üniversite kütüphanesinin kurulması ve geliştirilmesidir. Bu birimi her açıdan modern bir üniversite kütüphanesi haline getirmek ve dermesini zenginleştirmek için ortaya konulan çalışmalardan öne çıkanı, üniversitenin öğretim üyelerinden Dr. Niyazi Akı'nın 1961 yılında İstanbul'da bir kitap koleksiyoneri ve kitap tutkunu olarak bilinen Mehmet Seyfettin Özege ile görüşmesidir¹. Bali (2014: 9)'ye göre bu görüşme sonucu Özege yıllarca büyük bir emek ve para harcayarak toplamış olduğu 52.000 cildin üstündeki kitap ve dergi koleksiyonunu Atatürk Üniversitesi'ne bağışlamıştır. Özege yıllar boyunca topladığı ve/veya bibliyografik bilgilerini derlediği Arap harfli Türkçe eserleri kayıt altına alıp Atatürk Üniversitesi'ne bağışlayarak Türk kültür hayatına çok önemli ve paha biçilmez bir hizmette bulunmuştur.

1961 yılında başlayan bağış süreci çerçevesinde Özege ve Atatürk Üniversitesi, Özege'nin 28 Nisan 1961 tarihli üniversiteye gönderdiği mektubunda ortaya koymuş olduğu bağış koşulları doğrultusunda karşılıklı yazışmışlardır. Atatürk Üniversitesi arşivinden yararlanılarak üniversitenin Özege'ye gönderdiği belirlenen çoğu resmi yazı niteliğinde belge sayısı 69'dur. Çalışmanın kapsamını söz konusu bu 69 belge/yazışma oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda seçilen belgeler değerlendirilmiştir. Çalışmanın kapsamında Özege'nin bu süreçte üniversiteye gönderdiği mektuplar yer almamaktadır. Çalışmada bütünlük sağlamak amacıyla kısaca Özege'nin hayatına değinilmiş akabinde Atatürk Üniversitesi'nin kuruluş süreci ve bugünü ele alınmıştır. Son kısımda ise Özege'nin bağış koşullarının neler olduğunu talep ettiği ve bağış kararını verdiği mektupla başlayan süreçte, üniversitenin Özege'ye gönderdiği yazışmalar/belgeler incelenmiştir. Bu gönderilen yazışmalardan elde edilen verilere dayanarak Seyfettin Özege Kütüphanesi'nin² ve/veya

¹ Özege'nin Dr. Niyazi Akı ile İstanbul'da görüştüğü, Üniversite'nin Özege'ye göndermiş olduğu 19 Nisan 1961 tarih, 1129 sayı, Rektör Vekili Prof. Dr. Ahmet Özel imzalı Y1 kodlu yazışmadan anlaşılmaktadır. Fakat Akı'nın ne sıfatla ya da hangi görevle Özege ile görüştüğü belirlenmemiştir. Bununla birlikte Ayan (2014: 15) Niyazi Akı'nın İstanbul kütüphane çevreleriyle kitapçıların pek yakından tanıdığı Sayın Seyfettin Özege ile tanışmalarının mesut bir neticesi olarak Atatürk Üniversitesi bir kütüphane kazandı diyerek, görüşmenin bir tanışma sonucu olduğunu belirtmiştir.

² İlk dönemlerde gönderilen yazışmalarda, Özege tarafından üniversiteye bağışlanan kütüphanesi için kullanılan ifade 'Seyfettin Özege Kütüphanesi'dir. Bu ifade Y3, Y11, Y14, Y15, Y35, Y37 ve Y58 kodlu yazışmalarda geçmektedir. Sonraki dönemlerde gönderilen yazışmalarda ise, Seyfettin Özege Servis Şefliği (Y45), Seyfettin

koleksiyonun nasıl bir gelişme ve ilerleme gösterdiği, Özege'nin taleplerinden biri olan katalogun hazırlanması ve bastırılması çalışmasının nasıl gerçekleştiği ve kütüphanenin düzenlenerek nasıl hizmete sunulduğu konuları açıklanmıştır. Daha önce yayımlanmış olan 'Mektuplarla Seyfettin Özege ve Kütüphanesinin Bağış Süreci' başlıklı çalışmada, Özege'nin Atatürk Üniversitesi'ne bağışladığı kütüphanesinde öne sürdüğü koşulların yerine getirilip getirilmediği ile ilgili olarak üniversiteye bizzat kendisi tarafından gönderilen şahsi mektuplar incelenmiş, Özege'nin yazdıklarıyla, görüş açısıyla ve değerlendirmeleriyle bağış sürecinin nasıl ilerlediği ortaya konulmuştur. Ayrıca gönderdiği mektuplara dayanarak Özege'nin kitaba ve kütüphaneye yaklaşımı ile birlikte, bazı mektuplarda kendisini gösteren kişilik özelliklerine değinilmiştir. Adı geçen çalışmada sadece Özege'nin üniversiteye gönderdiği mektuplar çalışmanın kapsamına alınmıştır (Yılmaz, 2020). Bu çalışmada ise, Özege'nin kütüphanesini Atatürk Üniversitesi'ne bağışlama kararıyla birlikte başlayan süreçte, bağışlanan kütüphaneye yönelik olarak üniversitenin Özege'nin koşullarını yerine getirdiğine ve bu koşullara yönelik yapılan çalışmaların ve uygulamaların neler olduğunun Özege'ye bildirilmesine dair yazışmalar yer almaktadır. Nitekim bağış koşullarından biri olan, bağışlanan kitapların katalogunun hazırlanması çalışması yazışmalarda en çok yer alan konu olarak göze çarpmaktadır. Bu bağlamda çalışma, üniversitenin Özege'ye gönderdiği yazışmalar üzerine kurulmuştur. Bununla birlikte 'Mektuplarla Seyfettin Özege ve Kütüphanesinin Bağış Süreci' başlıklı çalışma ile bu çalışmada incelenen konu hem Özege hem de üniversite açısından temelde Özege kütüphanesinin bağış sürecine ve ileri sürülen bağış koşullarına dayandığı için, bazı kısımlarda bilgi örtüşmesinin ve benzerliğin söz konusu olduğu söylenebilir. Bu durum doğaldır, çünkü bağış sürecinde Özege üniversiteye gönderdiği mektuplarıyla öne sunduğu koşulların yerine getirilip getirilmediğini takip etmiş; üniversite ise bu süreçte söz konusu koşulların yerine getirilmesine yönelik yapılan çalışmaların neler olduğunu bağış sahibi olan Özege'ye yazışmalarla bildirmiştir. Bu çalışmada üniversitenin Özege'ye gönderdiği yazışmalar kapsama alınmış ve çalışmanın amacı doğrultusunda söz konusu yazışmalar değerlendirilmiştir.

1. Mehmet Seyfettin Özege

Bir hukukçu ve bankacı olmasına karşın, Seyfettin Özege denilince O'nu tanıyan insanların aklına ilkin bir kitap tutkunu, koleksiyoner, yıllarca büyük emek ve para harcayarak oluşturduğu paha biçilmez koleksiyon, bu koleksiyonu Atatürk Üniversitesi'ne bağışlayan ve 'Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu'nu hazırlayan kişi gelmektedir. Buna karşın "*Türk matbuat ve kültür âlemine çok önemli katkıda bulunmasına rağmen bu âlemin en az bilinen isimlerinden biri M. Seyfettin Özege'dir ve Seyfettin Özege hakkında yayınlanmış incelemeler son derece azdır*" (Bali 2014: 9-11).

7 Şubat 1901 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelen Özege, 1921 yılında Mülkiye Mektebi'nden sonrasında ise İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. 1926 yılında Türkiye İş Bankası İstanbul Şubesi'nde memurluğa başladı. 1950'de kendi isteği ile bu

---

Özege Servisi (Y47), Seyfettin Özege Şefliği (Y50), Seyfettin Özege Servisi Şefliği (Y48, Y55), Seyfettin Özege Salon Şefliği (Y57) ifadeleri geçmektedir. İlk dönemlerde bağışlanan koleksiyon için belirlenen ad Seyfettin Özege Kütüphanesi iken, bu koleksiyon sonraki dönemlerde Seyfettin Özege Servisi olarak adlandırılmıştır. 16 Temmuz 1969 tarih, 670/279 sayılı Y30 kodlu belgede "*Adınıza açılan kütüphane Kütüphanemize bağlı müstakil bir şeflik haline getirilmiştir*" ifadesinden bu değişiklik anlaşılmaktadır.

kurumdan emekliye ayrıldı (Çankaya 2014: 23; Kırzioğlu 2014: 45-47). 27 Nisan 1981 yılında hiç dışına çıkmadığı İstanbul'da 80 yaşında vefat etti. Özege'nin en önemli özelliği çok az insanda görülebilen kitap tutkusu ve bu tutkuyu bir ömür boyu aynı heyecanla sürdürmesidir. Bu tutkudan ve bibliyofil ve bibliyoman olma özelliğinden ötürü bu uğurda neredeyse servetinin ve ömrünün tamamını yayın toplamaya harcamıştır. Nitekim 28 Nisan 1961 tarihli Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'ne gönderdiği, bağış şartlarının da yer aldığı mektupta bu durumu kendi deyimleriyle şu şekilde belirtmiştir.

Kitaplar, evvela alakadar olduğum muhtelif mevzulara ait eserleri tedarik etmek gayesiyle işe başlamışken sonradan Türkiye'de matbaanın kuruluşu tarihinden yeni harflerin kullanılmaya başlandığı 1928 tarihinde kadar Türkçe olarak basılmış kitap, risale, gazete, mecmuaların mümkün olduğu kadar büyük bir kısmını bir araya getirmek maksadıyla daha geniş ve umumi bir hedef göz önünde tutularak toplanmıştır.

Özege'nin kütüphanesini üniversiteye bağışı o dönem Erzurum yerel gazetelerinde haber konusu olmuştur. Nitekim Erzurum'da yayımlanan Hür Söz Gazetesi bunu haber yaparak okurlarına duyurmuştur. Haberde;

Halen İstanbul'da bulunan Seyfettin Özege isimli hayırsever bir vatandaşımız 20 bin ciltlik ve asgari 300 bin lira değerindeki hususi kütüphanesini üniversitemize bağışlamış ve üniversitemiz de bu bağışı 'Seyfettin Özege Koleksiyonu' adı altında umumi istifadeye sunmak üzere son hazırlıklarını da bitirmiştir. 20 bin kitabın yüzde 80'ni İslam harfleri ile yüzde 20'si de Latin harfleri ile yazılmıştır.

(Seyfettin Özege Üç Yüz...1965) bilgisi yer almaktadır.

2. Atatürk Üniversitesi ve Kütüphanesi

Atatürk Üniversitesi'nin kurulması fikri Cumhuriyetin ilk zamanlarına kadar gitmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk 1 Kasım 1937 tarihinde, TBMM'de yaptığı Beşinci Dönem Dördüncü Yasama Yılı açılış konuşmasında Doğu Anadolu'da büyük bir üniversite kurmanın gereğini ifade ederek, bu husustaki çalışmaların başlaması talimatını vermiştir³. Atatürk'ün ölümünün ardından bu çalışmalara 13 yıl ara verildikten sonra konu, devrin Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından tekrar gündeme getirilmiştir. Nitekim Bayar 1 Kasım 1950 tarihinde Dokuzuncu Dönem İkinci Yasama Yılı açılışında yaptığı konuşmasında Atatürk'ün ortaya attığı fikre işaret ederek bu

³ Konuşma şu şekildedir: "İşaret ettiğim umdeleri, Türk gençliğinin dimağında ve Türk milletinin şuurunda daima canlı bir halde tutmak, Üniversitelerimize ve yüksekokullarımıza düşen başlıca vazifedir. Bunun için memleketi şimdilik çok büyük kültür bölgesi halinde mütalaa ederek; Garp bölgesi için İstanbul Üniversitesi'nde başlanmış ıslahat programını daha radikal bir tarzda tatbik ederek Cumhuriyete cidden modern bir üniversite kazandırmak; merkez bölgesi için Ankara Üniversitesi'ni az zamanda kurmak lazımdır; ve doğu bölgesi için Van gölü sahillerinin en güzel bir yerinde her şubeden ilkokullar ile ve nihayet üniversitesiyle modern bir kültür şehri yaratmak yolunda şimdiden fiilyata geçilmelidir. Bu hayırlı teşebbüsün, doğu vilayetlerimiz gençliğine bahşedeceği feyiz, Cumhuriyet Hükümeti için ne mutlu bir eser olacaktır" (T.B.M.M. Zabıt Ceridesi 2020).

konuda adım atılması gerektiğinden bahsetmiştir⁴. 1951 yılında oluşturulan bir ilim heyeti, Doğu Üniversitesi'nin Van'da değil Erzurum'da kurulmasını önermiştir. *"İlim heyetinin yaptığı çalışmalar, üniversitenin kurulacağı yerlerin belli olmasına ve geleceğe dönük yol haritasının kesinleşmesine katkıda bulunmuştur. Bu süreçte Milli Eğitim Bakanı'nun Erzurumlu olması ve Demokrat Parti Hükümeti'nin Erzurum'a ayrı bir önem vermesinden dolayı, bu durum üniversitenin kurulacağı yer açısından diğer illere göre Erzurum'a daha fazla avantaj sağlamıştır"* (Namal ve Karakuzu 2016: 489). 10.03.1954 tarih ve 6373 Sayılı Kanun'la bu üniversitenin adının Atatürk Üniversitesi olması kararlaştırılmıştır. Bu kararlar birlikte aynı yıl Amerikan İktisadi Kalkınma Teşkilatı aracılığıyla Nebraska Üniversitesi ile iş birliği anlaşması imzalanarak hazırlık çalışmaları hızlandırılmıştır⁵. 6990 Sayılı Kanun'un 07.06.1957 tarihinde yürürlüğe girmesi ile birlikte Atatürk Üniversitesi'nin kuruluş çalışmaları tamamlanarak resmen kurulmuştur.

Atatürk Üniversitesi kurulduktan sonra tedricen gelişim süreci göstermiştir. Yeni kurulan üniversitelerde başlangıçta pek tabii birçok sorun olacaktır. Atatürk Üniversitesi de bunu yaşamıştır. Buna mukabil kurumsal ve bireysel çalışmalarla üniversitenin temelleri sağlam bir şekilde atılmıştır. Üniversite kütüphanesinin kuruluşu ve kütüphaneye eleman yetiştirilmesi için Nebraska Üniversitesi'nde Kütüphanecilik alanında profesör olan Arthur J. Vennix'in iki yıl süreyle çalıştırılması için kararname çıkartılmıştır (Amerikalı Prof. Arthur...1962) (Bkz Ek 1). Vennix Nebraska Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde master (M.A.) derecesi olan bir hukuk kütüphanecisidir⁶ ve 1957-1971 yıllarında (1963-1965 izinli)⁷ bu üniversitede çalışmıştır (Baker ve Pearlman 2014: 192). Arthur J. Vennix, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde kütüphane danışmanı olarak bu yeni üniversitede bir kütüphane binası planlamasına yardımcı olacaktır (Oliver 1961: 241).

Vennix'in Erzurum'da görevlendirilmesi ve Erzurum'daki çalışmaları o dönem Nebraska'da yayımlanan gazetelerden biri olan 'Lincoln Evening Journal and Nebraska State Journal'da haber konusu olmuştur. Haberde, eğitime susayan insanlarla çalışan ve Türkiye Erzurum'daki Atatürk Üniversitesi'nin kütüphanesini kurmak için orada bulunan Nebraska Üniversitesi'nde hukuk kütüphanecisi olan Arthur J. Vennix ile bu üniversiteden diğer birkaç

⁴ Konuşma şu şekildedir: *"Bunun için memleketi şimdilik üç büyük kültür bölgesi halinde mütalâa ederek, Garp bölgesi için İstanbul Üniversitesi'nde başlanmış olan islahat programını daha radikal bir tarzda tatbik ederek Cumhuriyete cidden modern bir üniversite kazandırmak. Merkez bölgesi için, Ankara Üniversitesi'ni az zamanda kurmak lazımdır ve Doğu bölgesi için Van gölü sahillerinin en güzel bir yerinde her şubeden ilkokulları ile ve nihayet üniversitesiyle modern bir kültür şehri yaratmak yolunda şimdiden faaliyete geçmelidir. Bu hayırlı teşebbüsün, Doğu vilayetlerimiz gençliğine bahşedeceği feyiz Cumhuriyet Hükümeti için ne mutlu bir eser olacaktır. Bugünkü iktidarın da programına alarak kendisine mal ettiği bu görüş, bir mütalâa ilâvesine lüzum göstermeyecek kadar vazihdir. Vaktiyle, bu nutku müteakip Milli Eğitim Bakanı tarafından Van havalisinde tetkikata da girilmişti. Eğitim işlerinde diğer mahallere nispetle daha geri kalmış olan Doğu bölgemizde böyle bir irfan müessesesinin kurulması için bütün müşkülât iktihâm olunmalı ve önümüzdeki bütçe yılında işe başlanmalıdır"* (T.B.M.M. Tutanak Dergisi 2020).

⁵ Nebraska Üniversitesi ile varılan anlaşma gereği Türkiye'ye gelen 5 Amerikalı ve 6 Türk profesörden oluşan Türk-Amerikan Karıma Komitesi, Atatürk Üniversitesi hazırlık bürosunda çalışma programına uygun olarak toplantı yapmıştır. Öncelikle üniversitedeki ziraat, veteriner ve fen fakülte binaları ile tesisleri ziyaret ederek çalışmalar hakkında dekanlardan bilgi almışlardır (Namal ve Karakuzu 2016: 492).

⁶ Her ne kadar söz konusu kaynakta Arthur J. Vennix'in M. A. (Master) derecesine sahip olduğu belirtilse de Doçent Doktor (Associate Professor) olduğu Library Law Review'da yer almaktadır (Ginsburg 1966: 184). Bu yüzden 1962 yılında çıkartılan bahsi geçen karamamede Profesör unvanı yazılmıştır.

⁷ Arthur J. Vennix'in Erzurum'da bulunduğu yıllar.

öğretim üyesi, ABD Uluslararası İşbirliği İdaresi ile birlikte Amerikan Toprak Bağış Üniversitesi'nin (Land-Grant College) bir modeli olarak Türk üniversitesinin inşasına yardımcı olmaktadır. Bir milyon kitap kapasiteli yeni bir kütüphane binası yapım aşamasındadır, binanın tamamlanma tarihi ise 30 Haziran 1967'dir. Vennix, üniversitenin Erzurum şehrinin modernleşmesinde büyük etkisinin olduğunu belirterek, tamamlanan tek bina olan kimya binasında yer alan mevcut kütüphanede ise 40.000 cilt kitabın bulunduğu (Librarian in Turkey...1963) bilgisini vermiştir.

Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, 1970 yılında bugünkü binasına taşınmıştır. Kütüphanede 200.000'den fazla basılı kitap, 195.000 civarı e-kitap, 13.000 kadar üniversitede yapılan tezler ve 45 adet veri tabanı yer almaktadır. Kütüphanenin kuruluş amacı, öncelikle üniversite bünyesindeki eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ve daha sonra da üniversite dışındaki araştırma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine destek olmak ve bu anlamda kullanıcılarına nitelikli bilgi kaynaklarını sağlamaktır (Tarihçe, 2019).

3. Çalışmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Çalışmanın amacı, Özege'nin 1961 yılında sahip olduğu kütüphanesini Atatürk Üniversitesi'ne bazı koşullar çerçevesinde bağışlamak istemesi ve bu sürecin gerçekleşmesiyle birlikte, Atatürk Üniversitesi'nin Özege'ye gönderdiği yazışmalar/belgelere dayanarak üniversitede, bağışlanan kitapların kataloğunun hazırlanmasına ve Seyfettin Özege Kütüphanesi'nin düzenlenmesine yönelik yapılan çalışmaların neler olduğunu ortaya koymaktır. Çalışmada amaç doğrultusunda belirlenen araştırma soruları ise şunlardır:

- Atatürk Üniversitesi Özege'nin koşulları gereği bağış sürecini nasıl yönetmiştir? Üniversite bu süreçte bağış sahibi Özege ile nasıl bir iletişim kurmuştur?
- Yazışmalar fiziksel, içeriksel ve ana fikir açısından ne gibi özelliklere sahiptir?
- Üniversite, bağışlanan kütüphanenin kataloğunu hazırlarken ve kütüphaneyi düzenlerken ne tür çalışmalar yapmıştır?

4. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması (case study) kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan verilerin elde edilmesi için Atatürk Üniversitesi arşivine başvurulmuş, ilgili belgeler sağlanmıştır.

4.1. Veri Toplama

Çoğunluğu dönemin Atatürk Üniversitesi rektörleri imza sahipli Özege'ye gönderilen yazışmalardan/belgelerden erişilebilenlerin sayısı 69'dur. Belgeler/yazışmalar, birincil kaynaklar olarak pek çok konuya ışık tutabilmektedir. 19 Nisan 1961 ile 2 Şubat 1981 tarihleri arasında kapsayan bu yazışmalar/belgeler Seyfettin Özege Kütüphanesi'nin kabulü, düzenlenmesi, kataloğunun hazırlanması ve hizmete sunulması açısından oldukça önemli bilgiler barındırmaktadır. Bu açıdan Atatürk Üniversitesi'nin Özege ile yazışmalarına dayanarak bu sürecin nasıl ilerlediğini anlamak mümkün olabilecektir. Çalışmanın ekler

kısmına, çalışmanın amacını ve içeriğini desteklemesinden ve çalışmaya kanıt olmasından ötürü 8 adet belge konulmuştur.

4.2. Veri Analizi

Doküman analizi, basılı ve elektronik dokümanları incelemek veya değerlendirmek için kullanılan sistematik bir yöntemdir. Nitel araştırmadaki diğer analitik yöntemlerde olduğu gibi, doküman analizi de anlam çıkarmak, anlayış kazanmak ve ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirir. Dokümanlar bir araştırmacının müdahalesi olmadan kaydedilmiş metinleri (kelimeleri) ve resimleri içerir. Doküman analizi ise dokümanları gözden geçirme (yüzeysel inceleme), okuma (ayrıntılı inceleme) ve yorumlamayı gerektirir (Bowen 2009: 27). Doküman analizi yazılı belgelerin içeriklerinin titizlikle ve sistematik olarak incelenmesinde kullanılan bir yöntemdir. Doküman analiz süreci şu adımları içermektedir: (a) Hangi belgelerin kapsama alınacağına dair ölçütlerin belirlenmesi (b) Belgelerin toplanması (c) Temel analiz alanlarının açıkça belirlenmesi (d) Belgelerin kodlanması (e) doğrulama ve (f) analiz (IDS Practice 2013). Silverman (2018: 429)'a göre de doküman analizi, ayrıntılı veri analizine dayanan bir yöntemdir. Herkesle paylaşılabilen verilerin küçük bölümlerinin detaylı analizlerinde teorik kaynaklardan faydalanmak doküman analizinin özgün yararlarından biridir. Bu durum doküman analizini içerik analizi başta olmak üzere birçok nicel araştırmadan ayırmakta ve araştırma için basit bir veri kodlamasının yeterli olmayacağı anlamına gelmektedir.

Doküman analizi, mevcut kurumsal kayıtların, belgelerin ve bilgilerin derlenmesine ve analizine dayandığından, veri toplamak için kullanılan çok yaygın bir yöntemdir (Document analysis, t.y). Amerikan Ulusal Arşivi'ne⁸ göre doküman analizi birincil kaynaklarla çalışmanın, ilk aşamasıdır. Yazılı bir belge analiz edilirken atılması gereken adımlar şunlardır;

- Dokümanı tanıma (Doküman üzerinde özel işaretler var mı? Var ise hangisinin/hangilerinin olduğunun ve dokümanın el yazısı veya daktilo ile yazılıp yazılmadığının belirlenmesi. Bilinmeyen kelimelerin yazılması ve anlamlarına bakılması)
- Dokümanın diğer parçalarını inceleme (Bu dokümanı kim yazdı? Bu dokümanı kim aldı ve okudu? Dokümanın tarihi nedir?)
- Dokümanı anlamaya çalışma (Dokümanın ana fikri nedir? Sizce bu doküman neden yazıldı?)
- Dokümanı tarihsel kanıt olarak kullanma (Bu dokümanı yazan ve alan kişiler ile dokümanda yer alan etkinlik ya da etkinlikler hakkında daha fazla bilginin nereden bulunabileceğinin düşünülmesi) (Analyze a Written Document 2020).

4.3. Bulgular

Çalışmada elde edilen bulgular, Özege'nin kütüphanesini üniversiteye bağışlama kararı almasından sonra çoğunlukla bağış koşulları ile ilgili yapılan çalışmalara yönelik olarak Atatürk Üniversitesi'nin Özege'ye gönderdiği yazışmalara dayanmaktadır. Özege'ye gönderilen yazışmalar, çalışmanın amacı ve kapsamı çerçevesinde şekil, yapı, içerik, konu ve ana fikir bağlamında incelenmiştir.

⁸ The National Archive

5. Atatürk Üniversitesi ile Seyfettin Özege Arasındaki Yazışmalar

Mektuplar ya da yazışmalar insanoğlunun yazıyı bulduğu tarihten itibaren en önemli iletişim ve haberleşme araçlarından biri olmuştur. Devletler, kurumlar ve kişiler isteklerini ve düşüncelerini mektuplar ya da resmi yazılar aracılığıyla muhataplarına iletmışlerdir. Bu bakımdan yazışmalar, yazıldıkları dönemin sosyal, siyasal, ekonomik ve edebi olaylarına ışık tutan birincil kaynaklar⁹ olarak kabul edilir. Teknolojik gelişmelerle birlikte mektupların veya yazışmaların nitelikleri ve iletim biçimi değişmiştir. Buna karşın mesaj iletmeye özelliği hiçbir zaman değişmemiştir. Özellikle resmî kurumlar, kişi veya diğer kurumlara iletmek istedikleri mesajları, resmi yazışma kuralları çerçevesinde oluşturdukları yazışma belgeleri ile göndermektedir. “Resmi yazışma idarelerin kendi içlerinde, birbirleriyle veya gerçek ya da tüzel kişiler ile iletişim sağlamak amacıyla güvenli elektronik imza kullanarak elektronik ortamda ve zorunlu hâllerde veya olağanüstü durumlarda el yazısıyla atılan imza ile fiziksel ortamda yürüttükleri süreçtir” (Resmi 2020). Bu çalışma kapsamında yer alan yazışmalar, dönemin koşulları gereği fiziksel olarak oluşturulmuştur.

Özege'nin 1961 yılında Niyazi Akı ile görüştüğünden sonra aldığı kararla büyük bir emek ve harcamayla yıllarca biriktirdiği yayımları henüz yeni kurulan Atatürk Üniversitesi'ne belirlediği koşullarla bağışlamak istemesiyle başlayan bağış süreci doğrultusunda karşılıklı yazışmalar başlamıştır. Atatürk Üniversitesi'nin Özege'ye gönderdiği yazışmalarla/belgelerle¹⁰, Özege'nin koşulları doğrultusunda yapılan çalışmalar ve bağış sürecinin nasıl yönetildiği, kütüphanenin nasıl hizmete sunulduğu ve kataloğunun nasıl hazırlandığı ortaya konulacaktır. Bu açıdan Özege'ye gönderilen yazışmalar/belgeler, Atatürk Üniversitesi bağlamında Seyfettin Özege Kütüphanesi'nin kabulünden, düzenlenmesine; kataloğunun oluşturulmasından hizmete sunulmasına kadar pek çok çalışmaya ve konuya ışık tutacak niteliktedir. Atatürk Üniversitesi tarafından Özege'ye gönderildiği belirlenen yazışmaların toplam sayısı 69'dur. Bu 69 yazışma kronolojik olarak değerlendirildiğinden ötürü, her yazışmaya 1'den başlayarak 69'a kadar sayı verilmiştir. Yazışmalar Y harfiyle gösterilmiştir. Yazışmaların düzenlenmesinde ve değerlendirilmesinde kolaylık sağlanması ve zamansal ilişkilerin doğru kurgulanması için belgelere Y1 ve Y2 gibi harf ve sayıdan oluşan kodlar verilmiş ve tarihsel sıraya göre değerlendirilmiştir. Bazı yazışmaların içeriğinde çalışmanın amacını destekleyecek bilgiler olmadığı için bu tür yazışmalar kapsama alınmamıştır.

Atatürk Üniversitesi'nin 19 Nisan 1961 tarihli Y1 kodlu yazısı ile bağış süreci başlamıştır (bk. Ek 2) Rektör Vekili Prof. Dr. Ahmet Özel imzalı, kütüphane işleri konulu ve 1129 sayılı belge Özege'ye hitaben düzenlenmiştir. Belgede/yazışmada şu ifadeler yer almaktadır. “Sahibi bulunduğumuz 15-16 bin ciltlik bir kütüphaneyi bazı şartlarla üniversitemize hediye etmek isteğinde bulunduğunuzu arkadaşımız Dr. Niyazi Akı'dan öğrenmiş bulunuyoruz. Gösterdiğiniz bu samimi ve yakın ilginin camiamızda uyandırdığı şükran duygusunu ifade eder; kararınızda bir değişiklik bulunmadığı takdirde diğer arzularınızın neler olduğunun bildirilmesini saygı ile rica ederim”. Bu yazıya karşılık Özege tüm bağış sürecini etkileyecek ve yönlendirecek bağış koşullarının da yer aldığı 28 Nisan

⁹ Orijinal kaynak olarak da bilinen birincil kaynak, bir arkeolojik eser, belge, günlük, el yazması, otobiyografi, kayıt veya çalışılan zamanda üretilmiş bir bilgi kaynağıdır (Birincil Kaynak 2020).

¹⁰ Çalışmada, Atatürk Üniversitesi tarafından Özege'ye gönderilen resmi yazılar için belge veya yazışma terimleri aynı anlamda kullanılmıştır.

1961 tarihli mektubu Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'ne göndermiştir. Mektupta belirtilen bağış koşulları şunlardır:

1. 19 Nisan 1961 tarih ve kütüphane işleri 1129 sayılı yazınızı saygı ile aldım. Dr. Niyazi Akı vasıtasıyla arz ettiğim veçhile kitaplarımı Atatürk Üniversitesi'ne bağışlamak istiyorum. Bu hususta aradığım şartları iki maddede hülasa etmek kabildir:
- 2.. Kitapların teslimümü tarihinden itibaren en geç bir sene zarfında ilişikte takdim ettiğim örnekte görülecek malumatı havi, kitap ismine göre tertip edilmiş ve sonuna aşarı tasnife göre konu endeksi ilave edilmiş alfabetik bir kataloğunun bastırılması,
3. Aşağıda bir münasebetle temas edileceği üzere bir küll teşkil eden bu koleksiyonun birbirinden ayrılıp parçalanmamasıdır. Bu hususlar üniversitece yazılı olarak tarafıma teyit edilecektir.

Atatürk Üniversitesi Özege tarafından ortaya konulan bu koşulları kabul ederek süreci başlatmıştır. Yazışmalar incelendiğinde bağışlanan kütüphane ile ilgili yapılan tüm çalışmaların her iki taraf için bu iki koşul üzerinden yürütüldüğü görülmektedir.

5.1 Şekil ve Yapı Bakımından Yazışmalar

Özege'ye gönderilen yazışmaların ekseriyeti Atatürk Üniversitesi tarafından gönderildiği için resmi kurum çıkışıdır. Yazışmaların çoğunluğu daktilo ile yazılmıştır. Bu belgelerden 29 Ağustos 1963 tarihli Y8 kodlu yazının eki, 17 Haziran 1964 tarihli Y17 kodlu mektup ve Özege'nin vefatından kısa bir süre önce O'na gönderilen 2 Şubat 1981 tarihli Y69 kodlu mektup el yazısı ile yazıldığı için şekil bakımından resmî yazı özelliği göstermemektedir. Ayrıca Y33 ve Y41 kodlu belgeler ise telgraftır. Yazışmaların sağ üst köşesinde tarih, sol üst köşesinde adres, sağ altında ise imza sahibi yer almaktadır. Yazışmaların/belgelerin üst verileri incelendiğinde çoğunluğunda konu, tarih, sayı vb. bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Yazışmaların/belgelerin bir kısmı aslı gibidir şeklinde çoğaltıldığı için bu belgelerin sol üst kısmında Atatürk Üniversitesi başlığı yer almamaktadır. Bununla birlikte ulaşılan orijinal yazışmalarda/belgelerde bu başlık vardır (*bk. Ek 3*). Y4, Y6 ve Y26 kodlularda ise 'aslının aynıdır' ibaresi bulunmaktadır. Bununla birlikte Y4, Y6, Y9, Y10, Y11, Y17, Y20, Y21, Y22, Y23, Y24, Y25, Y26, Y29, Y30, Y31, Y37, Y38, Y42 ve Y58 kodlu yazışmalarda imza sahibinin adının yazılmasına karşın bunlar imzasızdır. Bu belgelerin sonradan orijinallerinden çoğaltıldığı anlaşılmaktadır.

Biri hariç yazışmaların tamamı Özege'ye hitaben yazılmıştır. Özege'ye hitaben yazılmayan, fakat bağış süreci ile ilgili olduğu için kapsama alınan 11 Aralık 1963 tarihli Y15 kodlu bu mektup, Gündüz Akıncı imzalı olarak Ferhan Hanım'a¹¹ hitaben yazılmıştır. Mektup, Özege'nin tevazu sahibi biri olduğunu göstermesi açısından da önemlidir. Mektupta şu ifadeler yer almaktadır;

Ferhan Hanımefendi, 18/9/1963 günlü mektupla Sayın Seyfettin Beyefendiden, Üniversitemize bağışladıkları kütüphaneye ait kataloğun baş tarafına

¹¹ Ferhan Hanım (Ferihan Balaban), Özege'nin ablası Hatice Sâcide (Balaban) Hanım'ın küçük kızıdır. Evlenip ayrılmış ve dayısı Seyfettin Özege Bey ile birlikte yaşamaktadır (Kırzioğlu 2014: 45).

konulmak üzere, arzu edecekleri poz ve büyüklükte bir adet resimleri ile tercüme-i hallerini istirham etmiştim. 26/9/1963 günlü cevaplarında, yüksek bir tevazu örneği göstererek, bundan sarfi nazar edilmesini rica etmektedirler. Üniversitemiz, bu resim ve tercüme-i halin, Seyfettin Özege Kütüphanesine küçük bir hizmet olarak hazırlamakta bulunduğu kataloğun ilk sayfelerini süslemesine büyük fayda ve zaruret duymaktadır. Sizden Sayın Seyfettin Beyefendiden habersizce, bir adet resimleri ile tercüme-i hallerini kaleme alarak en yakın bir gelecekte göndermenizi rica eder, bu vesile ile saygılarımı sunarım.

Yazışmalarda kullanılan hitap şekilleri şunlardır: Sayın Bay Seyfettin Özege, Sayın Seyfettin Özege, Muhterem Beyefendi, Sayın Seyfettin Beyefendi, Muhterem Seyfettin Beyefendi, Sayın Seyfettin Özege Beyefendi, Pek Sayın Seyfettin Özege, Muhterem Seyfettin Özege ve Muhterem Efendim. Yazışmalarda en fazla ‘Sayın Seyfettin Özege’ hitabının kullanıldığı görülmektedir. Bu hitabın daha çok kullanılmasının nedeni, yazışmaların resmî belge olmalarıdır. Bağışın ilk dönemlerinde daha çok Rektörlerle resmî yazışmaların yapıldığı, sonraki dönemlerde ise idarî personelin de Özege ile yazıştığı görülmektedir (bk. Ek 4).

5.2. İçerik ve Ana Fikir Açısından Yazışmalar

Özege'nin Dr. Niyazi Akı ile İstanbul'da görüşmesinin ardından aldığı kararla kütüphanesini Atatürk Üniversitesi'ne bağışlama isteğini belirtmesi ve bunun da Akı tarafından üniversiteye bildirilmesi neticesinde, Atatürk Üniversitesi harekete geçerek Özege'ye yukarıda içeriği yer alan Y1 kodlu belgeyi göndermiştir. Özege de bağış koşullarının yer aldığı 28 Nisan 1961 tarihli mektubu ile bu durumu Atatürk Üniversitesi'ne bildirmiştir. Böylece süreç karşılıklı olarak başlamıştır. Nitekim bu mektuba karşılık olarak gönderilen 13 Haziran 1961 tarih, 1715 sayı, Rektör Vekili Prof. Dr. Ahmet Özel imzalı Y2 kodlu belgede, “Üniversite kütüphanesine bağışlamak lütfunda bulunacağınız kitapları, önümüzdeki tatil aylarında İstanbul'a gelecek olan görevli elemanlarımızın sizinle konuşmalarından sonra en kısa zamanda nakledilecektir” bilgisi yer almaktadır. 12 Temmuz 1961 tarih, 786-02324 sayı ve Rektör Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal imzalı Y3 kodlu belgede Özege'nin bağış koşullarının üniversitece kabul edildiği belirtilmiştir. Nitekim yazı şu şekildedir (Bkz. Ek 5).

Üniversitemize bağışlamak lütfuna bulunacağınız kütüphane konusunda teklif ettiğiniz:

1-Kütüphanenin bir Türkçe basmalar koleksiyonu bütünü halinde muhafaza edilmesi,

2-Kütüphanenin Üniversiteye gelişinden itibaren bir buçuk yıl zarfında teksir ve baskı suretiyle kitap ismine göre yapılacak bir alfabetik katalogdan zatîlinize yüz nüsha verilmesi,

Şartlarının üniversitemizce kabul edilmiş olup yerine getireceklerini ve Kütüphanenizin “Seyfettin Özege Kütüphanesi” adı ile anılacağını saygılarımla bilgilerinize sunarım.

31 Temmuz 1961 tarih, 216 8 sayı, Rektör Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal imzalı, aslının aynıdır ibaresinin yer aldığı Y4 kodlu yazıda, üniversite kütüphanesine bağışlanan kitapların sayım, liste tanzimi ve nakil işleri için Dr. Niyazi Akı'nın görevlendirildiği, kendisinin bu konuda şartları görüşmeye, karara bağlamaya ve kabule yetkili olduğu ve İstanbul'a hareket ettiği belirtilmiştir. Üniversitenin Özege tarafından ileri sürülen bağış koşullarını kabul ederek, bu değerli kütüphanenin üniversiteye sağlanması için hemen eyleme geçtiği yazıdan anlaşılmaktadır. 1 Kasım 1961 tarihli Y5 kodlu mektup Niyazi Akı tarafından şahsen Özege'ye gönderilmiştir. Bu yazının şeklen ve kullanılan dil itibarıyla resmi yazı özelliği göstermediği, koleksiyonun tüm işleri ile ilgilenmesi için görevlendirildiğinden, Niyazi Akı tarafından Özege'ye gönderilen bir mektup olduğu anlaşılmaktadır (Bkz. Ek 6). Mektupta Akı, öncelikle maruzat belirterek İstanbul'a gidemeyeceğini, bu yüzden kitapların gönderilmesi için Ankara-Güneş Ambarına mektup yazarak kendileriyle iletişime geçeceklerini, kitaplar hazırdır denildiği takdirde vasıta gönderip alırtacaklarını belirtmiştir. Ayrıca mektupta üniversitenin açılış merasiminde Rektör, *"kıymetli bağışınızdan minnetle bahsetti, bütün arkadaşlar aynı duyguyu besliyor. Kitapların tasnifi için hazırlıklara başlamış bulunuyor son kitapları birçok gözle bekliyoruz"* yazmaktadır. Y4 kodlu belgede Akı'nın İstanbul'a hareket ettiği belirtilmiş olmasına karşın, bu mektupta seyahatin gerçekleşmediği vurgulanmıştır. Buradan Y4 kodlu belgede durumu açıklarken yanlış ifade kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca mektuptan üniversitenin, bağış konusunda koşullardan biri olan tasnifin yapılması ve kataloğun hazırlanması için de hazırlık yaptığı söylenebilir. 6 Nisan 1962 tarih, 1138-674-1 sayı, Rektör Prof. Dr. Eyub Hızalan imzalı ve aslının aynıdır ibaresinin yer aldığı Y6 kodlu belgede Özege'nin isteklerinin yerine getirilmesine öncelik tanıdığını, fakat üniversitenin kuruluş sorunlarından ötürü bugüne kadar aydınlık bir sonuca varılamadığını; tasnif ve kataloglama işlemleri için üniversitenin misafir profesörlerinden Dr. Ahmet Caferoğlu'nun görevlendirildiğini ve kendilerini bu hususta bir rapor ile bilgilendirdiklerinden bahsedilmiştir. Ayrıca yazının sonunda *"Üniversitemizde bir hamiyet örneği olarak alınan bağışınıza gereken ilgi ve titizliğin gösterileceğinden emin olmanızı ve saygılarımızın kabul edilmesini rica ederim"* denilmektedir.

4 Haziran 1962 tarih, 670-186 sayı, Rektör Prof. Dr. Eyub Hızalan imzalı Y7 kodlu belgede kitap sandıklarından 25-30 adetinin açıldığı, bunun için dört elemanın görevlendirildiği ifade edilmiştir. 29 Ağustos 1963 tarih, 3225 sayı, Dekan Prof. Dr. Gündüz Akıncı imzalı Y8 kodlu diğer bir belgede Üniversitece taahhüt edilen kitap adına göre yapılacak bir alfabetik kataloğun işine başlanmak üzere denilerek; katalogta yer almasını arzu edip, fakat yanlarında bulundurmamak istedikleri kitapların bir listesinin kendileri tarafından üniversiteye gönderilmesi istenmektedir. 18 Eylül 1963 tarih, 670/229 sayı, Dekan Prof. Dr. Gündüz Akıncı imzalı Y9 kodlu belgede, şartlardan biri olan katalog çalışmalarına başlandığı ifade edilerek *"ilişikte sunulan teksir sayfası, sizin bize verdiğiniz örneklerden faydalanılarak hazırlandı. Noksanlarının olmadığını iddia etmek doğru olmaz. Lakin hem kütüphanecilik kaidelerine hem de sizin verdiğiniz örneklere sadık kalmaya çalıştığımızı emin olmanızı istirham edeceğim"* denilmektedir. Yazıda, ekte yer alan 23 eseri içeren örnek katalog sayfası Özege tarafından onaylandığı takdirde diğer eserler için de kataloğun bu şekilde teksir edileceği ve teksir halinde basılacağı belirtilmiştir. Özege'ye gönderilen ve ekte yer alan katalog örneklerinden ikisi aşağıda yer almaktadır.

1. *Abbase: Corci Zeydan. Çev. Hasan Bedrettin. İstanbul. Orhaniye Matbaası, 1339. 302 s. 8°*

2. *Abdulezel Paşa: Ali Muzaffer. İstanbul, Panayotidis Matbaası, 1315. 14 s. 8°*

27 Eylül 1963 tarih, 670/204 sayı, Dekan Prof. Dr. Gündüz Akıncı imzalı Y10 kodlu belgede, Özege tarafından 16 ve 23 Eylül 1962 tarihinde gönderilen toplam 950 adet fişin alındığı ve üzerlerinde gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilerek, Özege'nin önerilerine uyarak hataların nedenleri ve bunların giderilmesi için çalışılacağı vurgulanmıştır. 3 Ekim 1963 tarih, 670/243-3593 sayı, Rektör Prof. Dr. Eyub Hızalan imzalı Y11 kodlu belgede kütüphanenin bir üniversite için önemli olduğuna değinilerek “*Üniversitemiz, taahhütlerine sadık kalarak zatiâlinizin muhterem adlarını ebediyete götürecektir kütüphaneyi bir an evvel hizmete açabilmek için bütün imkânları ile çalışmaktadır*” denilmektedir. Bu yazı üniversitenin kuruluş aşamasında, özellikle personel, bina ve malzemen kaynaklı karşılaşılan sorunlardan ötürü tasnif ve kataloglama işlemlerinin gecikmesi karşısında Özege'ye gönderilmiştir. 4 Ekim 1963 tarih, 670/244-3596 sayı, Dekan Prof. Dr. Gündüz Akıncı imzalı Y12 kodlu belge, şartlardan biri olan tasnifin yapılması ve katalogun hazırlanması ile ilgilidir. Belgede katalogun kitap adına göre hazırlanmakta olduğu Y9 kodlu belgede yer alan örnek şekliyle fişlerin oluşturulduğu, katalogun kitaplar, el yazmaları ve periyodikler bölümlerini içereceği, kataloga bu şekil ile devam edilip edilmemesi hususunda tavsiyelerini bekledikleri ifade edilmiştir. Hazırlanan katalogun Özege'nin bilgisi ve tavsiyeleri doğrultusunda yapılamaya çalışıldığı bu yazıdan anlaşılmaktadır. 16 Ekim 1963 tarih, 670/247-3749 sayı, Kütüphane Müdür Vekili¹² Prof. Dr. Gündüz Akıncı imzalı Y13 kodlu belgede şu ana kadar iki binden fazla fiş çıkarıldığını bunun hafta sonuna kadar üç bine çıkarılacağına hesaplanması ve tüm fişlere bir sıra numarası verilmiş olması nedeniyle Özege tarafından teklif edilen kitapların, el yazmaların, periyodiklerin ve yabancı dille yazılmış kitapların ayrılması çalışmasının, şu ana kadar yapılan işlerin heba edilmesi demek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca yazıda “*katalog için çıkarılan fişlerde, kitabın hangi dilde yazılı olduğuna dair işaret bulunmaması bu teklifleriniz karşısında güçlüklerle karşılaşmamıza sebep oluyor. Yalnız okuyucunun müracaat fişlerinde bu özelliğin de bulunabilmesi sağlanacaktır*” denilmektedir. Katalog fişleri çıkarılırken sonradan Özege'nin yukarıda belirtilen önerisine neden dikkat edilmediği bilinmemektedir. Bu durum sonraki dönemde Özege ve üniversite arasında ihtilafa neden olacaktır.

31 Ekim 1962 tarihli, Gündüz Akıncı imzalı Y14 kodlu mektup resmi bir belge özelliği taşımamaktadır (Bkz. Ek 7). Akıncı mektubunda, Özege ile aralarındaki hukuka dayanarak koleksiyona yönelik yapılan çalışmaları ve karşılaşılan zorlukları samimi bir şekilde dile getirmiştir. Nitekim Akıncı katalogun taahhüt edilen tarihte bitirilemediğinin nedenini “*katalog ve kütüphanenin tanzimi ile meşgul bulunmakta olduğumuz halde imkânların darlığı, bazen genişleyen bu imkânların tekrar azalması taahhütlerimizin ifasında bizleri de müşkül duruma düşürmektedir*” şeklinde belirterek, yine de katalogun tanziminde oldukça ilerlediklerini, kitap adına göre alfabetik katalogun A, B, C, Ç, D, E harflerinin yazılmış; F, G ve H harflerinin de yazılmakta olduğunu ifade etmiştir. “*Diğer taraftan da inşa edilmekte bulunan kütüphane binasının tamamlanmasına kadar, halen*

¹² Özege tarafından öne sürülen şartlar doğrultusunda bağışlanan yayınların bir an önce istenilen şekilde tasnifinin ve katalogunun yapılması için Prof. Dr. Gündüz Akıncı'nın Kütüphane Müdür Vekilliği görevine getirilmesi, üniversitenin bu konu üzerine ciddi şekilde eğildiğinin bir kanıtıdır.

kitapların bulunduğu Fen-Edebiyat Fakültesi'nin zemin katında 25 no'lu salona 'Seyfettin Özege Kütüphanesi' adını vererek kısmen okuyucunun ve araştırmacının hizmetine açmış bulunuyoruz" yazarak, üniversitenin yeni ve kuruluş halinde olan bir müessese olmasının, bunlara neden olduğunu ifade etmiştir.

10 Haziran 1964 tarih, 670/285-154 sayı, Rektör Prof. Dr. Eyub Hızalan imzalı, Y16 kodlu belgede "İsteğiniz üzerine bağış kitaplarınızın Üniversitemiz Kütüphanesince hazırlanan kataloğunun birinci bölümünden bir adedi ilişikte sunulmuştur" denilmektedir. Bağış kararı ile birlikte üç sene sonra büyük gayretlerle kataloğun birinci bölümünün hazırlanarak Özege'ye gönderilmesi yeni kurulan ve yüzden birtakım sorunlarla mücadele etmek zorunda kalan bir eğitim kurumu için bir başarıdır. Nitekim söz konusu sorunlara ilişkin durum, 4 Aralık 1964 tarih, 670/460-03055 sayı, Rektör Vekili Prof. Dr. Fethi İncekara imzalı Y18 kodlu belgeden anlaşılmaktadır. Belgede "Değerli kitaplarınızın kataloğunun teksir durumu malzeme yokluğundan aksamış bulunmaktadır. Ancak izinden dönen Kütüphane Müdürü Müşerref Aysay'ın kendi parasıyla almış olduğu teksir kâğıdı ve diğer malzeme ile kataloğun ikinci kısmı basılmış ve bir adet adresinize postalanmıştır" bilgisi yer almaktadır. Bu belgeden üniversitenin mali zorluk yaşadığı ve bunun da katalog çalışmalarını aksattığı anlaşılmaktadır. Bunun en önemli nedeninin üniversitenin kuruluş aşamasında yaşadığı zorluklar ve ülkenin o zamanki ekonomik koşullarının olumsuzluğu olduğu söylenebilir. 19 Kasım 1964 tarih, 670/495-03322 sayı, Rektör Vekili Prof. Dr. Fethi İncekara imzalı Y19 kodlu belgede katalog işinin vaktinde bitirilmemesinin kurumdaki tahsisat, malzeme tedariki ve personel eksikliğinden kaynaklandığı; ayrıca teksir kâğıdının üniversite tarafından karşılandığı belirtilmiştir. 20 Mart 1965 tarih, 670/52-0077 sayı, Rektör Prof. Dr. Osman Okyar imzalı Y20 kodlu belgede Okyar Rektörlüğe tayininden sonra 20 bine yakın kitabın üniversiteye bağışlandığını haber aldığını, bunun yeni kurulan bir üniversite için önemli olduğunu ve bunun zatiîlileri tarafından yapılmış olmasına çok sevindiğini dile getirmiştir. Yazının devamında,

O arada kitaplığa gittiğimde kitaplığın müşkül şartlar altında bulunduğunu gördüm. Bununla birlikte koleksiyonun kitap adı kataloğunun bitirilmek üzere bulunduğunu müşahede ettim...Kitap adı kataloğunun bitirilmiş olduğunu gördüm. Kitap adı kataloğu dört ciltten ibaret olup 4. Cildin 735-759 sayfası arası yazmalar, 760-842 sayfası arası da periyodikler kısmına tahsis edilmiş bulunmaktadır. Böylece kitaplar, yazmalar ve periyodikler adı geçen katalogta yer almış bulunmaktadır.

Yazının sonunda Özege'ye gönderilen 12 Temmuz 1961 tarihli mektupta yazar endeksinden (indeks) bahsedilmediği, bunun zaman ve emek isteyen bir konu olduğu ve belki önümüzdeki sene ele alınabileceği vurgulanmıştır. 23 Mayıs 1966 tarih, 670/453 sayı, Prof. Dr. Osman Okyar imzalı Y22 kodlu belgede, yeni yapılan kütüphane binasına taşınma hazırlıkları yapıldığı, oraya geçildiğinde koleksiyona ayrı bir salon tahsis edileceği; koleksiyona yönelik olarak tasnif, kataloglama ve ciltleme çalışmalarının devam ettiği, yeni binaya geçildiğinde eleman takviyesi yapılacağı ifade edilmiştir. Ayrıca koleksiyondaki eserlerden birkaçının modern katalog fiş örneklerinin ekte gönderildiği, kitapların aşari tasnif (Onlu Sınıflama) numaralarına göre raflarda sıralanacağı, sevke hazır 10 sandık kitabın

görevlendirilecek bir personel tarafından alınacağı bildirilmiştir. Belgenin ekinde gönderilen fişlerden örnekler aşağıda yer almaktadır:

Konu fişi¹³

297.541 Okcuzade. E. H.
Ok Asâr-ı eslaftan Ahsen el-hâdis.
İstanbul, İkdâm Matbaası, 1313 (1895)
256 s. 8°
19207

Yazar adına göre fiş

T813.219 A. Hulusi E. H.
A İffet yahut Gülşen-i saadet. İstanbul,
Nişan Berberyân Matbaası, 1313 (1895)
95 s. 8°

Kitap adına göre fiş

Açık kumral saç. E. H.
843.98 Sales, Pierre, 1854-1914.
S Açık kumral saç. 3. bs. Çev. Nüzhet.
1307 İstanbul, Kasbar Matbaası, 1307 (1889)
259 s. 8°

4 Ağustos 1966 tarih, 670/561-2923 sayı, Rektör Osman Okyar imzalı Y24 kodlu belgede, Özege'nin gönderdiği 15 Temmuz 1966 tarihli mektupta üniversite ile zatiâliniz arasında bir anlaşmazlığın uyandığı anlaşılmaktadır denilerek, bunun nedeninin zatiâlinizin anlaşma şartlarının üniversiteye yerine getirilmediği kanaatini taşımakta bulunduğunuzdan kaynaklandığı belirtilmiştir. Sonrasında yazıda Özege'nin iki bağış şartı ortaya konularak "anlaşmaya dair arz ettiğim bu malumatın doğru olup olmadığını ve noksansa noksansız tam anlaşmanın ne olduğunu ve hangi vesikada bulunduğunu bildirmenizi rica ederim" ifadesi yer almaktadır. Geçen beş yılda tekrar şartların gündeme gelmesinin ne önemli nedeni, üniversitenin şartlardan biri olan kitapların teslim tarihinden itibaren en geç bir sene zarfında koleksiyonun alfabetik bir kataloğunu istenilen şekilde hazırlamasıdır. Üniversiteye bu kataloğun hazırlanmasının gecikmesi, Özege'de şartlara uyulmadığı izlenimini uyandırdığı anlaşılmaktadır. 20 Aralık 1966 tarih, 670/4556 sayı, Rektör Prof. Dr. Osman Okyar imzalı Y25 kodlu belge, Özege ile üniversite arasında ortaya çıkan ihtilafa yönelik hazırlanmıştır. Yazıda, 28 Nisan 1961 tarihli mektupta yer alan bağış şartları tekrar belirtilerek devamında şunlar yazılmıştır.

Şartlardan birinde, yani alfabetik kataloğun muhtevası hususunda, Üniversitenin kabul ettiği mükellefiyet, zatiâlinizin isteğinden farklı olarak sadece kitap ismine göre yapılacak alfabetik katalogdan 100 nüsha verileceği

¹³ Y22 kodlu belgenin ekinde Konu Fişleri başlığı yazılmış, altında da şu ibare yer almaktadır. "Kitapların raflarda yer alması da bu fişlerdeki tasnif numarasına göredir". Ayrıca sayfanın altına not düşülmüştür notta, "Sağ üst köşedeki E.H. eski harfli eserler demek olup, sağ alt köşedeki rakamlar da demirbaş numaralarıdır" ifadesi yer almaktadır.

şeklinde. O tarihte Üniversitenin teklif ettiği mukabil şartlara bir itirazınızın olup olmadığını bilmiyorum. Fakat bu tarihten sonra bağış yapma lütfunda bulunduğunuza göre Üniversitenin şartlarını kifayyetli bulduğumuz anlaşılabilir. Muayyen bir zamanda bunun bitirilmesi Üniversitece tekeffül edilmemiş olmakla birlikte, bu önemli konu üzerinde durmakta haklı olduğunuzu kabul ve takdir ediyoruz. Bu boşluğu doldurmak üzere bir müddetten beri tasnif yapılmaktadır. Ancak, kuruluş halindeki bir Üniversitenin problemleri ve Erzurum'da ehliyetli kütüphaneci bulmak güçlüğü muvacehesinde çok daha güç olan bu ikinci tasnif şeklinin temenni edilen zaman zarfında bitirilmesi imkânsızdır.

Bununla birlikte bu çalışmanın bitirilmesi için gayret sarf edildiğinden, fakat özellikle üniversitenin kuruluş sorunları ve uzman personel bulma zorluğu nedeniyle gecikmelerin yaşandığından bahsedilmiştir. 12 Nisan 1967 tarih, 670/136 sayı, Rektör Vekili Prof. Dr. Ali Ertuğrul imzalı Y26 kodlu belgede, koleksiyonun Atatürk Üniversitesi kütüphane binasındaki yerine yerleştirildiği, ciltleme ve fişleme işlemlerine başlandığı belirtilmiş, akabinde Özege şeref misafiri olarak davet edilmiştir. Bu olumlu gelişmelere karşın Özege'nin öne sürdüğü şartların yerine getirilmediği düşüncesiyle yine de üniversiteye dava açtığı görülmektedir. Nitekim 31 Mayıs 1967 tarih, 670/197-1420 sayı, Atatürk Üniversitesi Rektörü¹⁴ imzalı Y27 kodlu belgede bu dava mevzu edilmiştir. Belgede,

İstanbul 8. Noterliğinden Rektörlüğümüze gönderdiğiniz 28 Şubat 1967 tarih ve 6091 sayılı ihtarnamenizi dikkatle incelik denilerek 20.000 küsur cildi ihtiva eden bir kütüphanenin aşari usule göre endeksinin düzenlenmesi, Üniversitemizin sınırlı imkânlarına göre birkaç yıl sürecek güç bir iştir. Bunu zat-ı alinizde çok iyi takdir buyuracağınız için bizi kütüphanenize karşı ilgisizlikle itham etmeyeceğinizi umarız. Değerli kütüphaneniz, Kütüphane binasının adınıza açılmış bir kısmında itina ile muhafaza edilmekte ve kitapların tasnifine, ciltletilmesine elimizdeki imkânlar ölçüsünde hızla devam olunmaktadır". 12 Temmuz 1961 tarihli ve 817 Ks. 786 sayılı yazınızla tarafınıza bildirdiğimiz hibe kabul şartlarını tam ve zamanında ifa etmiş bulunuyoruz. Bu şartların bildirilmesinden sonra kitaplarınızı göndermiş olduğunuza göre hibenin hukukî şartları bunlardır ve bunlar bizi ilzam eder.

ifadeleri yer almaktadır. Özege tarafından öne sürülen ilgisizlik ithamı karşında, üniversitenin kuruluş aşamasında ve sahip olduğu personel, bina ve bütçe gibi imkânların kısıtlı olması nedeniyle şartların zamanında yerine getirilmediğini belirtmesi haklı bir savunmadır. Diğer tarafta çok büyük emek, zaman ve para harcayarak oluşturduğu kıymetli kütüphanesini tasarrufu var iken başka kurumlara değil de Atatürk Üniversitesi'ne bağışlayan Özege'nin, belirlediği bağış şartları doğrultusunda beklenti içinde olması da haklı bir gerekçedir. 18 Mart 1969 tarih, 670/76 sayı, Rektör Prof. Dr. Reşit Sönmez imzalı Y29 kodlu belgede "Üniversitemiz kütüphanesine bağışlamış olduğunuz son grup kitaplar için çıkartılan ek katalogdan (5. Cilt) iki adet adresinize gönderilmiştir" ifadesi yer almaktadır.

¹⁴ Belgede Rektör adı ve aslı gibidir ifadesi yazmamaktadır, fakat bu tarihte Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Ertuğrul'dur. Bu belgenin aslından çoğaltıldığı anlaşılmaktadır.

16 Temmuz 1969 tarih, 670/279 sayı, Kütüphane Müdür Vekili Çağlar Kantarcıoğlu imzalı, Y30 kodlu belgede 7 Mayıs 1969 tarihinde kütüphane sorumlusu olduğu, koleksiyona yönelik gecikmelerin vaktinde iletilmediğini yazışmaları tetkik ettiğinde üzüntü ile öğrendiğini; çalışmaların bundan sonra istenilen şekilde yapılacağı, adınıza açılan kütüphanenin, kütüphanemize bağlı müstakil bir şeflik haline getirildiği dile getirilmiştir. Ayrıca kütüphaneye uzman elemanların getirildiğini, kitapların büyük bir kısmının onarıldığını ve ciltlendiğini belirterek, şu an yapılan işin ise ‘onlu tasnife göre numaralandırma’ işlemi olduğu belirtilmiştir. 15 Aralık 1970 tarih, 670/333 sayı, Rektör Prof. Dr. Kemal Bıyıkoglu imzalı Y31 kodlu belgede Özege’nin davadan vazgeçtiği ve 24 sandık kitabın daha gönderileceğinin öğrenildiği belirtilerek, aşağıdaki hususların kabulünün rica edilmesi istenmektedir.

- 1-Bundan sonra Üniversitemize bağışlayacağınız kitaplarınızın kataloglarının mümkün merteye düzgün bir imlâ ile hazırlanmasına çalışılacaktır.
- 2-Kitapların ambalaj ve nakliyesi Üniversitemizde yapılacaktır. Bu işi Üniversitemizde kütüphane elemanlarımızdan birisi görevlendirilecek ve adı ayrıca bildirilecektir.
- 3-Üniversitemizin müstakil kütüphane binasının üst katındaki 300 m²’lik salonda ve ayrı memurlar idaresindeki ‘Seyfettin Özege’ bölümünde adınıza ‘şeref köşesi” tesis edilecektir.

Bu yazıdan üniversitenin dava mevzusundan sonra Özege’ye yeni taahhütler sunarak hem Özege’nin gönlünü almak, hem de bu koleksiyona önem verdiklerini göstermek istedikleri anlaşılmaktadır. Nitekim akabinde gönderilen belgede de bu durumu görmek mümkündür. 16 Mart 1971 tarih, 670/71-765 sayı, Rektör Prof. Dr. Kemal Bıyıkoglu imzalı Y32 kodlu belgede “20 Aralık 1970 tarihli mektubunuzdan 24 sandık tutarındaki koleksiyonu göndereceğinizi öğrenmiş bulunmaktayız” denilerek devamında aşağıdaki çalışmaların yapılacağı beyan edilmiştir.

- 1-Bundan sonra Üniversitemize bahşedeceğiniz kitapların katalogları mümkün olduğu kadar düzgün ve istediğiniz tarihte bitirilmeye çalışılacaktır.
- 2-Son göndereceğiniz 24 sandık tutarındaki koleksiyonun katalogları Aralık 1971 tarihinde bitmiş olacaktır.
- 3-Bu arada bütün eserleriniz Dewey Onlu Tasnif Sistemi’ne göre tasnif edilerek en kısa zamanda bitirilmeye çalışılacaktır.

30 Nisan 1971 tarih, 670/122-2762 sayı, Rektör Prof. Dr. Kemal Bıyıkoglu imzalı Y34 kodlu belgede Özege’nin 22 Mart 1971 tarihli mektubunda ileri sürdüğü şartların kabul edildiği belirtilmiştir. Söz konusu şartlar şunlardır;

- 1-1-4 ciltlik katalogda toplanan kitaplardan sonra gönderilen veya gönderilecek (son parti) kitaplar, ilk bağışın devamıdır ve aynı şartlara tabidir.

2-Bu sebeple bunlar için 1-4 ciltlik katalog örneğine uygun ek katalogun hazırlanıp 100 nüshasının tarafınıza 30 Mart 1973¹⁵ tarihinde takdim edileceğini,

3-Asıl ve ek katalogdaki kitaplar için aşari usule¹⁶ göre tek endeksi 1973 senesi sonuna kadar tamamlanacağını taahhüt ederiz.

17 Eylül 1971 tarih, 670/356 sayı, Rektör Kemal Bıykoğlu imzalı Y36 kodlu belgede “Zatâlinizin Üniversitemize ve dolayısıyla ilim âlemine bağışlamak lütfunda bulunduğu koleksiyonun devam olan, 26 sandık kitabı almak üzere Üniversitemiz kütüphanesi elamanlarından filolog Yaşar Günay görevlendirilmiştir” ifadesi yer almaktadır. Üniversitenin bağıışı ve sürecini ciddiye alarak özellikle buna yönelik işlerin takibi için bizzat bu işten sorumlu personel görevlendirdiği bu yazıdan anlaşılmaktadır. 2 Kasım 1971 tarih, 670/421-7183 sayı, Rektör Kemal Bıykoğlu imzalı Y37 kodlu belgede 28 sandık içerisindeki 5450 ciltlik kitap koleksiyonunu kütüphane idaresinin teslim aldığı ve hemen katalog işleri ön hazırlıklarına başlandığı belirtilmiştir. Ayrıca yazıda son gelen 28 sandıktaki kitapların ilk 4 ciltlik katalogun sonundaki 20224 sıradan itibaren numaralanarak birleşeceği, bu yüzden yapılacak konu indeksinin de bütün kitapları kapsayacağı ifade edilmiştir. Devamında ise şahsi çalışmalarınız için yanınızda bulundurduğunuz ve henüz kütüphanemize gelmeyen kitaplar ile sonradan tedarik ettiğiniz kitaplar en son teslim alındığında bunlar katalogda + işareti ile gösterilecektir yazmaktadır. 20 Mart 1972 tarih, 859/1682 sayı, Rektör Kemal Bıykoğlu imzalı Y38 kodlu belgede “Üniversite kütüphanesine bağışta bulunduğunuz değerli koleksiyonla ilgili olarak bastırdığımız ‘Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu’ndan 25 takımına ihtiyacımız vardır” denilmektedir. 26 Nisan 1972 tarih, 670/286 sayı, Genel Sekreter Orhan Suner imzalı Y42 kodlu belgede üniversitenin içinde bulunduğu personel sorunu şu ifadelerle dile getirilmiştir. “Kütüphane müdürümüz 20 Aralık 1971’de kütüphanemize naklen atandı. Yine bu arada bazı müdürlerimiz yeni atandı ve halen atanmak üzere olanlar da var. Yine kütüphanemiz örgütündeki bazı memurlar, nakli memuriyetle ayrıldılar, yerlerine yenileri geldiler. Ayrıca onları yetiştirmek çabası içindeyiz”. 30 Mayıs 1972 tarihinde Seyfettin Özege Bölümü Şefi Vekili Lütfi Bayraktutan tarafından gönderilen Y44 kodlu mektupta¹⁷ üniversitenin bağış kitaplarının tasnif ve kataloglamasında özellikle personel bağlamında yaşanan sorunları ve zorlukları ortaya koyması açısından önemlidir. Mektupta şu ifadeler yer almaktadır;

Katalog hazırlıklarımız için, bizi ikaz eden mektubunuzu büyük bir memnuniyetle aldık. Mektubunuzda bildirdiğiniz aksaklıkları, fiş yazma işlerinde görevlendirilen on kişiye yakın elemanın yarısının fişleme işlemine yabancı olmalarından dolayı ortaya çıkmıştır. Bazı kitapların eksik görülmesi veya bazılarının da künyelerinde eksiklik olması işte bu sebepten ileri gelmektedir. Bölümümüz elemanları böyle yazılan fişleri yeniden gözden geçirmekte ve bazılarını da yeniden yazarak hataları azaltmak gayreti

¹⁵ 16 Temmuz 191 tarih, 670/281 tarih, Prof. Dr. Kemal Bıykoğlu imzalı Y35 kodlu yazışmada sürenin 6 Haziran 1972 olarak değiştirildiği bildirilmiştir.

¹⁶ Dewey Onlu Sınıflama Sistemi

¹⁷ Gönderilen bu yazı üstveri ve şekil itibarıyla resmi bir belge özelliği göstermemektedir. Bu yüzden şahsi yazışma niteliğinde olduğu için mektup olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada mektup ifadesi geçen belgelerin bu açıklama özelliği göstermesinden ötürü, onlar için ayrıca dipnot açıklaması yapılmamıştır.

içindedirler. Önceki kataloglardaki bazı yanlışlıklar ve hatalı tespitler bizim de dikkatimizden kaçmamaktadır. Sizin de bu husustaki fikirlerinizi bilhassa göz önünde tutacağız.

Mektuptan Özege'nin koleksiyonun düzenlenmesinde üniversiteye sürekli yönlendirme yaptığı ve önerilerde bulunduğu anlaşılmaktadır. 2 Haziran 1972 tarih, 670/376-3210 sayı, Genel Sekreter Orhan Suner imzalı Y45 kodlu belgede “*Mütalaalarınız dikkat nazara alınmak suretiyle katalog çalışmalarımız büyük bir itina ve süratle sürdürülmektedir. Bu cümleden olarak tashih için B harfine ait 20 ve C harfine ait 11 sahifelik liste ile ayrıca “Seyfettin Özege Servis Şefliği”nin mütalaası ilişikte gönderilmiştir*”. Bu yazıdan da yine Özege'nin hazırlanan kataloğa yönelik bilgiler verdiği, düzeltme ve yönlendirme yaptığı anlaşılmaktadır.

30 Haziran 1972 tarihli Seyfettin Özege Servis Şefi Vekili Lütfi Bayraktutan tarafından gönderilen Y47 kodlu mektupta Özege'nin talimatları doğrultusunda ne tür çalışmalar yapıldığı belirtilmiştir. Mektupta şu ifadeler yer almaktadır.

10 Haziran 1972 tarihli mektubunuzda belirttiğiniz hususlara sadık kalarak ilişikteki listeleri yeniden düzenledik. Yabancı dilli eserleri de belirttiğiniz sebeplerden dolayı diğer kitaplarımızla birlikte listelere geçirdik. Seri halinde yazdığımız fişleri bozduk. Her kitabı tek tek ele alıp istediğiniz gibi sıraladık. Son olarak gönderdiğiniz kitapları ve önlerine + işareti konulması gerekenleri de listeler alıp işaretledik.

1 Temmuz 1972 tarih, 670/646 sayı, Genel Sekreter Orhan Suner imzalı Y48 kodlu yazıda hazırlanan kataloğa yönelik tashih çalışmalarının neler olduğu belirtilmiş ayrıca Ç harfinden L harfine kadar toplam 106 sayfalık bir liste Seyfettin Özege Şefliği'nin kısa bir açıklama yazısı ile ekte gönderilmiştir. 24 Temmuz 1972 tarihli, Seyfettin Özege Bölümü Şefi Vekili Lütfü Bayraktutan imzalı Y49 kodlu mektupta “*Tahsis edip gönderdiğiniz listeleri aldık. İkazlarınızı göz önünde tutarak gereken işlemi yapıyoruz*” denilerek, 5 maddede nelerin yapıldığına dair uzunca bir malumat verilmiştir. 25 Temmuz 1972 tarih, 670/516 sayı, Genel Sekreter Orhan Suner imzalı Y50 kodlu belgede, katalog çalışmaları hakkında bilgi sunulmuştur. I harfinden Z harfine kadar toplam 117 sayfalık bir liste de belgeye eklenerek Özege'ye gönderilmiştir. 31 Temmuz 1972 tarih, 670/536 sayı, Genel Sekreter Orhan Suner imzalı Y51 kodlu belgede katalog çalışmaları hakkında bilgi verilerek toplam 185 sayfalık bir liste Özege'ye iletilmiştir. 8 Eylül 1972 tarih, 670/629 sayı, Rektör Prof. Dr. Kemal Bıykoğlu imzalı Y52 kodlu belgede, Özege'nin göndermiş olduğu katalog müsveddeleriyle 223 numaralı sandıkla gönderilen kitapların alındığı belirtilerek katalogların, basım için matbaaya verildiği belirtilmiştir. 26 Eylül 1972 tarih, 670/672 sayı, Genel Sekreter Orhan Suner imzalı Y53 kodlu belgede katalog çalışmaları hakkında bilgi verilerek periyodiklere ait toplam 34.5 sayfalık bir liste ekte gönderilmiştir denilmektedir. 21 Ocak 1973 tarih, 670/78 sayı, Genel Sekreter Orhan Suner imzalı Y55 kodlu belgede, kitapların¹⁸ baskılarının matbaadan çıktığını ve üzerinde tahsis çalışması yapıldığı; periyodiklerin de listelerinin hazırlanıp matbaaya verildiği belirtilmiştir. 5 Mayıs 1973 tarih,

¹⁸ Belgede geçen kitaptan kasıt matbaada henüz basımı yeni yapılan katalogdur. Muhtemelen sehven yazılmıştır.

670/370-3741 tarih, Rektör Prof. Dr. Kemal Bıykoğlu imzalı Y56 kodlu belgede, Sayıştay murakıplarının “13 Temmuz 1972 gün ve 684590/1314 sayılı emirde derpiş¹⁹ olunan iddiaları²⁰ süresi içinde cevaplandırmak amacı ile 20 Kasım 1972 tarihinde fiilen başlatılmak üzere bütün kütüphanemize şamil, hummalı bir sayım faaliyetine girilmiştir. Özege bölümü 20 Kasım 1972’den 23 Ocak 1973 gününe kadar dört kişilik kadrosuyla hem kendi faaliyetini hem de sayım faaliyetini sürdürmüştür” denilerek Sayıştay Başkanlığı’nın bu emrinin ve çalışmasının katalog işlerini bir müddet sekteye uğrattığı ve dört ay gibi bir kayba neden olduğu ifade edilmiştir. 30 Haziran 1973 tarih, 670/501-5922 sayı, Rektör Prof. Dr. Kemal Bıykoğlu imzalı Y57 kodlu belge periyodikler hakkındadır. Katalog tashih işlemlerine devam edildiğinden bahsedilerek devamında “periyodikler koleksiyonunuzla ilgili bazı eksik sayıların kütüphanemizin periyodikler bölümünde mevcut olduğu anlaşıldı. Tasvip ettiğiniz takdirde bu sayıları, Seyfettin Özege Salonu’na nakletmeyi ve bunlarla koleksiyonunuzu tamamlamayı düşünüyoruz. Bu konudaki mütalâanızı izhar buyurmanız için Seyfettin Özege Salonu Şefliği’nin yazısı ile periyodikler listesini ekte gönderiyorum” denilmektedir.

22 Ocak 1974 tarih, 670/38 sayı, Rektör Kemal Bıykoğlu imzalı Y60 kodlu belgede “Basım işi biten Seyfettin Özege Bağış Kitapları Ek Kataloğu- Kitap Adına Göre- Cilt 5’ten 25 paket halinde cem’an²¹ yüz adedi adresinize gönderilmiştir” ifadesi yer almaktadır. 4 Mart 1974 tarih, 670/146-2379 sayı, Rektör Prof. Dr. Kemal Bıykoğlu imzalı Y62 kodlu belge “3 Şubat 1974 tarihli mektubunuzda söz konusu ettiğiniz bağışımızın devamı en büyük arzumuzdur. Pek çok mütehasıs kaldığımız bu teklifinizi memnuniyetle ve aynı şartlarla kabul ediyoruz” ifadesi yer almaktadır. Belgeden Özege’nin topladığı yayınları mütemadiyen üniversiteye gönderdiği anlaşılmaktadır. Nitekim bağış sürecinin tamamına bakıldığında, 1961 yılındaki ana bağıştan sonra Özege’nin sonradan topladığı yayınları peyderpey üniversiteye gönderdiği bilgisi hem Özege mektuplarında hem de üniversitenin Özege’ye gönderdiği yazışmalarda mevcuttur. 17 Şubat 1975 tarih, 670/126-1455 sayı, Rektör Prof. Dr. Kemal Bıykoğlu imzalı Y63 kodlu belgede şu ifadeler yer almaktadır;

Üzerinde durduğumuz ve faaliyetlerimizi teksif ettiğimiz aşarı endeks (indeks) çalışmalarımız, malumunuz olduğu üzere evvelce yapılan kitap adı kataloğu esas alınmak suretiyle yürütülmektedir. Yine malumunuzdur ki dört cilt halinde ve teksir halinde çıkartılan bu katalogda maalesef fahiş hatalar mevcuttur. Fahiş hatalı bir katalog esas alınarak yapılacak aşarı endeksinde aynı hatalarla malül olacağı ve hiç de hoş gitmeyecek bir netice tevhit edeceği pek tabiidir. Göre göre ve şuurlu olarak böyle bir işe girişmenin her halıyla daha büyük hata olacağı da izahtan varestedir. Böyle bir teşebbüsün ise hüsnüniyetle kabili telif²² edilmeyeceği ve bunun akıl kârı olmayacağı meydandadır. Bu itibarla aşarı endekse esas olan dört cilt teksir kataloğumun da aşarı endekse birlikte yeniden yapmanın en makul ve akıselim icabı

¹⁹ Derpiş etmek: Göz önünde bulundurmak, dikkate almak, öngörmek.

²⁰ İddiaların ne olduğu belgede belirtilmediği için bunların neler olduğu tam olarak bilinmemektedir.

²¹ Toplam

²² Uygun olan, bağdaşan

olduğuna karar verdik. Çok müspet olduğuna inandığımız bu iyi niyetli teŖebbsmzn zatililerinizce de tasvip göreceğinizden mit varız.

28 Mart 1977 tarih, 670/308-3052 sayı, Rektör Prof. Dr. HurŖit Ertuğrul imzalı Y64 kodlu belgede Ŗu ifadeler yer almaktadır;

Konu ve yazar endeksinin temeli sayılan ve fahiŖ hatalarla malul bulunan evvelki dört ciltlik teksir halindeki "kitap adı kataloğu" normal boy daktilo kğı ve normal daktilo aracılığıyla 1360 sayfa (85 forma) halinde ve matlup edildiği Ŗekilde niversitemiz Merkez Kütüphanesi Müdürlüğü tarafından Rektörlüğümüze intikal ettirilmiŖtir. Bu katalogdaki kitap numaraları, konu ve yazar endeksine esas teŖkil edeceğinden öncelikle ve hatasız olarak bunun bastırılmasını kararlaŖtırdık.

16 Ŗubat 1978 tarih, 670/111-1251 sayı, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Muzaffer Krkoğlu imzalı Y65 kodlu belge zege'nin katalog alıŖmalarını sormasına karŖılıklı gnderilmiŖtir. Belgede "Daktilo edilmiŖ olarak hazırlanan katalogun niversitemiz Yönetim Kurulunca niversitemiz matbaasında basılmasına karar verilmiŖtir. Üniversite matbaası katalogu basmıŖ ve tashihi yapılmak üzere Kütüphane Müdürlüğü'ne gndermiŖtir. Halen Kütüphane Müdürlüğü tashih alıŖmalarını sürdürmektedir. Çok kısa zamanda bu tashih iŖi biter bitmez matbaamızca basımı gerekleŖtirilecektir" bilgisi yer almaktadır. 25 Mayıs 1978 tarihli Prof. Dr. M. Kaya Bilgegil imzalı Y66 kodlu mektupta Bilgegil, katalog alıŖması için Rektrle grŖtđn, katalogun tashihi ve bitirilmesi için yevmiyeli musahhih²³ tutmasını tavsiye ettiğini, Rektöre "Bir Rektör kütüphane kurarak ismini devam ettirir; siz de kurulmuŖ kütüphaneyi bozdurmak mecburiyetinde kalırsanız hayırlı bir ad bırakmıŖ olmazsınız" dediğini, buna mukabil Rektörün yevmiyeli adam alıŖtırmanın mali imknsızlığından söz açtığını belirterek, iŖin intaı²⁴ için baŖka yollar dŖnp onlar üzerinde ısrar edeceğim demektedir. 10 Haziran 1980 tarih, Mustafa Koca imzalı Y68 kodlu mektupta katalog alıŖmalarının yoğun bir Ŗekilde sürdürüldüğü birinci, ikinci ve beŖinci ciltlerin katalogunun yazar indeksinin basıma hazır ve konu indeksinin de bitmek üzere olduğu belirtilerek; üçüncü ve dördüncü ciltlerin tashihlerinin yapıldığı ve basıma verildiği, altıncı cildi ihtiva edecek olan periyodiklerin kataloga esas olan listelerinin de hazır vaziyete getirildiği beyan edilmiŖtir.

6. YazıŖmaların İçerdiği Konular

Atatürk niversitesi'nin 19 Nisan 1961-2 Ŗubat 1981 tarihleri arasında zege'ye gndermiŖ olduğu yazıŖmalara bakıldığında odak noktayı, zege'nin bađıŖ kararını Atatürk niversitesi'ne bildirdiği ilk mektubunda ortaya koyduğu Ŗartların oluŖturduđu görülmektedir. YazıŖmalar incelendiğinde çoğunluğunda yer almamakla birlikte bir kısımda resmi yazı gereği yazının konusu belirtilmiŖtir (Bkz. Y8). Üniversite'nin zege'ye hitaben gönderdiği yazıŖma belgelerinde yer alan konular Ŗunlardır.

²³ Dzeltmen, düzeltici, yanlıŖları düzelten

²⁴ Bitirme, sonuçlandırma.

Tablo 1. Özege'ye gönderilen yazışmalarda yer alan konular

Bağış kitaplarının birinci bölümü hakkında	Y16
Kitap başışı hakkında	Y32
Katalog hakkında	Y38, Y65
Fotokopiler hakkında	Y40
Katalog çalışmaları hakkında	Y45, Y48, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55, Y56, Y62, Y63
Periyodikleri hakkında	Y57
Seyfettin Özege kataloglarının gönderildiği hakkında	Y60
Baskı resim gönderildiği hakkında	Y67

Çoğunluğu resmi yazışma belgeleri olan yazıların içerdiği konular, aşağıda yer alan tabloda belirtilmiş ve bir belgedeki farklı konular da dikkate alınarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 2. Özege'ye gönderilen yazışmaların içerdiği konular

Bağış şartları	Y1, Y3, Y6, Y11, Y23, Y24, Y25, Y33, Y35, Y62
Kitap nakli	Y2, Y4, Y5, Y21, Y22, Y27, Y28, Y31, Y36, Y37, Y39, Y41, Y42, Y52, Y58
Kitap başışı	Y7, Y31, Y32, Y42
Katalog ve tasnif çalışmaları	Y8, Y9, Y10, Y12, Y13, Y14, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y22, Y23, Y25, Y26, Y27, Y31, Y32, Y34, Y37, Y38, Y40, Y42, Y43, Y44, Y45, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y56, Y57, Y58, Y59, Y61, Y63, Y64, Y65, Y68, Y69
Biyografi ve fotoğraf talebi	Y15
Davet	Y26
Katalog gönderimi	Y29, Y60
Ciltleme çalışması	Y26, Y27, Y30, Y37
Katalog basımı	Y54, Y55, Y65

Tablo 2 incelendiğinde farklı faaliyetleri içeren konuların yazışma belgelerinde yer aldığı görülmektedir. Bu konuların ortak noktası, tamamının Özege'nin koleksiyonunu ve/veya kütüphanesini Atatürk Üniversitesi'ne bağışlama kararı alırken bunu ilan eden mektubunda belirttiği kataloğun hazırlanmasına yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir. Nitekim 'katalog ve tasnif çalışmaları' konusunun yazışmalarda çoğunlukla yer almasının nedeni budur. Diğer konular da doğal olarak Özege'nin bağış koşullarının yerine getirilmesine yönelik çalışmalarla ilgilidir.

7. Sonuç ve Değerlendirme

“Türkiye’de matbaanın kuruluşundan 1928 harf inkılabına kadar basılmış kitap, gazete ve mecmuaların en azından 2/3 kadarını toplayan” (Ayan 2014: 16) bu bağlamda topladığı yayınlara Türk kültür ve eğitim dünyasına çok önemli bir miras bırakan Seyfettin Özege, ülkemizin yetiştirdiği gerçek anlamda en önemli kültür insanlarından biridir. Kitap sevgisi zamanla tutkuya dönüşerek, bibliyofil ve bibliyoman bir karakter özelliğine bürünen Özege’nin ortaya koyduğu çalışmalar, oluşturduğu kütüphanesi ve kütüphanesinin barındırdığı yayınlara gelecek nesillere aktarma düşüncesi, kendisine bir kültürel misyon edindiğinin kanıtıdır. Bu kültürel misyonu ömrünün sonuna kadar aynı şevk ve heyecanla sürdüren Özege’nin, tanınmış bir kitap koleksiyoneri olmasının yanında O’nu öne çıkartan ve bugün de bilim dünyasında tanınmasını sağlayan en önemli hizmetlerinden biri, 1961 yılında aldığı kararla günümüzde bile gıpta ile bakılan kütüphanesini henüz yeni kurulan Atatürk Üniversitesi’ne bağışlamasıdır. Bu bağışla hem kütüphanesinin bir bütün halinde parçalanmadan korunmasını sağlamış, hem de yayınların tasnifinin yapılmasını ve kataloğunun hazırlanmasını sağlayarak, denetimini ve kullanımını gerçekleştirmiştir. Nitekim bu iki durum Özege’nin bağış koşullarının temelini oluşturmaktadır.

Özege’nin İstanbul’da Atatürk Üniversitesi öğretim üyelerinden Dr. Niyazi Akı ile İstanbul’da görüşmesinden sonra aldığı bağış kararını 28 Nisan 1961 tarihli mektupla Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü’ne bildirmesiyle özellikle bağış koşulları doğrultusunda başlayan irtibat, karşılıklı pek çok yazışmayı beraberinde getirmiştir. Nitekim söz konusu karar ile başlayan süreçte üniversite ve Özege karşılıklı yazışmışlardır. İstanbul dışına çıkmadığı bilinen ve dolayısıyla bağışladığı kütüphanesine yönelik çalışmaları yerinde görme şansı bulamayan Özege’ye Atatürk Üniversitesi, bağış sonrası koşullar doğrultusunda koleksiyona yönelik yapılan çalışmalar hakkında sürekli bilgilendirici ve bazı zaman da Özege’den yönlendirme ve tavsiye almak amacıyla yazışmalar göndermiştir. Atatürk Üniversitesi arşivinden ulaşılan 69 adet yazışmaya bakıldığında, bunların 31 âdetinin bizzat dönemin rektörleri tarafından Özege’ye gönderildiği ve imza sahiplerinin rektörler olduğu görülmektedir. Bu da Atatürk Üniversitesi’nin yapılan bağışa önem verdiğinin bir göstergesidir.

Yazışmalardan üniversitenin taahhütlerine sadık kaldığı ve Seyfettin Özege Kütüphanesi’ni bir an önce hizmete açabilmek için tüm imkânlarıyla çalıştığı, fakat yeni kurulmasının beraberinde getirdiği uzman personel, bina, bütçe ve malzeme tedarikinden kaynaklı sorunlardan ötürü, katalog çalışmasının istenilen sürede yapılamadığı anlaşılmaktadır. Yeni kütüphane binası yapıldıktan sonra koleksiyon için ayrı bir salon tahsis edilmiş, personel takviyesi yapılmış ve koleksiyona yönelik olarak tasnif, kataloglama ve ciltleme çalışmalarına devam edilmiştir. Nitekim üniversite bağış koleksiyonuna yönelik olarak hazırladığı katalogta, dönemin kütüphanecilik ve/veya kataloglama kurallarına ve Özege’nin gönderdiği katalog örneklerine uyarak çalışmalar yapmıştır.

Özege’nin 28 Nisan 1961 tarihli mektubuyla belirtmiş olduğu, kitapların, teslim alındığı tarihten itibaren en geç bir sene zarfında kitap adına göre düzenlenmiş ve sonuna Onlu Sınıflamaya göre konu indeksi eklenmiş alfabetik bir katalogun bastırılması şartı, Atatürk Üniversitesi’nin yeni kurulmasının beraberinde getirdiği birtakım sorunlarla özellikle o dönemin koşulları gereği yaşanan maddi imkânsızlık ve personel yetersizliği nedeniyle bazı zamanlar sekteye uğramıştır. Bununla birlikte uzun sürse de bu koşul gereği

bağış kitaplarının katalogunun hazırlandığı ve Özege'ye sunulduğu görülmektedir. Ayrıca yapılan yeni kütüphane binasında Özege bağış kütüphanesi için özel bir bölüm oluşturularak, Seyfettin Özege Bölümü adı verilmiştir. Günümüzde bu bağış koleksiyonu kütüphanede, Seyfettin Özege Nadir Eserler Salonu'nda hizmete sunulmaktadır. Seyfettin Özege Nadir Eserler Salonu'nda bulunan 50.000 civarında Osmanlıca (Eski Türkçe), Arapça ve Farsça eserlerden, harici diskle kütüphaneye gelinerek, dijital ortama aktarılmış olanlarından yararlanılmakta ve çıktı alınmaktadır. Üniversite dışındaki kullanıcıların istedikleri kaynak ise, e-posta adreslerine gönderilmektedir (Koleksiyon hakkında 2019). Bu hizmetlere bakıldığında 1961 yılında yapılan bağışa ilişkin koşulların geçen sürede üniversitenin gayretleri ile tam anlamıyla yerine getirildiği görülmektedir. Bağış koşullarının kabul edildiği ve yerine getirileceğinin belirtildiği 12 Temmuz 1961 tarih, 786-02324 sayılı ve Rektör Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal imzalı Özege'ye hitaben gönderilen yazıda, kütüphanenizin "Seyfettin Özege Kütüphanesi" adı ile anılacağı ifade edilmiştir. Atatürk Üniversitesi'ne çok değerli bir koleksiyon bağışlayan Özege'nin aziz hatırasının yaşatılması için, bu taahhüdün dikkate alınarak buna yönelik çalışmaların yapılması önemlidir.

Kaynaklar

- Amerikalı Prof. Arthur J. Vennix'in, Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi'nin kurulması ve Bu Kuruma Eleman Yetiştirilmesi İşlerinde Çalıştırılması. T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi. (1962.06.08). Kararname. CADB. 7846-27283, 165.35.7, 30.18.1.2. Ankara: Devlet Arşivleri Başkanlığı.
- Ayan, H. (2014). Alfabetik Katalog Seyfettin Özege Bağış Kitapları–Kitap Adına Göre–. (Der. Rıfat N. Bali). *Büyük Bir Kitabiyat Âlimi ve Bibliyografyacı: M. Seyfettin Özege* içinde (15-22). İstanbul: Libra Kitapçılık ve Yayıncılık.
- Baker, M. L. Dority and Pearlman, S. S. (2014). *A Bibliography Of University of Nebraska College of Law Faculty Scholarship 1892–2013*. Nebraska: University of Nebraska Press.
- Birincil Kaynak (202). https://tr.wikipedia.org/wiki/Birincil_kaynak (Erişim Tarihi: 11.07.2020).
- Bowen, G. A. (2009). “Document Analysis as A Qualitative Research Method”. *Qualitative Research Journal*, 9 (2), 27-40.
- Çankaya, A. (2014). 1965: Mehmed Seyfettin Özege; Mek. [Tep] Nu. 31. (Der. Rıfat N. Bali). *Büyük Bir Kitabiyat Âlimi ve Bibliyografyacı: M. Seyfettin Özege* içinde (23-32). İstanbul: Libra Kitapçılık ve Yayıncılık.
- Document Analysis (t.y). <http://www.lctevaluationtoolkit.com/documant-analysis> (Erişim Tarihi: 28.06.2020)
- Ginsburg, H. (1966). Proceedings of The Nebraska State Bar Association House of Delegates Meeting 1966. *Nebreska Law Review*. 46 (2), 189 (1967).
- IDS Practice Paper in Brief (2013),
[https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20In Brief%202013%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4](https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20In%20Brief%202013%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4). (Erişim Tarihi: 11.07.2020).
- Kırzioğlu, F. (2014). Mehmet Seyfettin Özege (7 Şubat 1901 İstanbul Doğumlu). (Der. Rıfat N. Bali). *Büyük Bir Kitabiyat Âlimi ve Bibliyografyacı: M. Seyfettin Özege* içinde (43-62). İstanbul: Libra Kitapçılık ve Yayıncılık.
- Koleksiyon Hakkında (2019). <https://kutuphane.atauni.edu.tr/koleksiyon-hakkinda/> (Erişim Tarihi: 10.07.2020)
- Librarian in Turkey Misses NU Football: Vennix Says Turks Have Thirst for Education. *Lincoln Evening and Nebraska State Journal*. 18, Oct, 1963-P.M. s.9 <https://www.newspapers.com/clip/33838925/lincoln-journal-star/> (Erişim Tarihi: 10.07.2020).
- Namal, Y. ve Karakuzu, H. (2016). Türkiye’de Üniversite Açma Politikasına Bir Örnek: Doğu Üniversitesi Fikrinden Atatürk Üniversitesi’ne. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*. XXVII, 481-517.
- Oliver, M. W. (1961). “Membership News”. *Law Library Journal*, 3 (54), August, 240-243. Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, T. C. Resmî Gazete (2646, 10 Haziran Şubat 2020).
- Seyfettin Özege Üç yüz bin Liralık Kütüphanesini Üniversiteye Bağışladı: 20 Bin Ciltlik Kütüphanesinin Yüzde Sekseni İslam Harfleri İle Yazılmış Eserler İle Dolu. *Hür Söz*, 31 Mart 1965. s. 1.

- Silverman, D. (2018). Nitel Verileri Yorumlama (çev. ed. Erkan Dinç) Ankara: Pegem Akademi.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi (2020).
<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d09/c002/tbmm09002001.pdf> (Erişim Tarihi: 11.10.2020).
- T.B.M.M. Zabıt Ceridesi (2020).
<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d05/c020/tbmm05020001.pdf> (Erişim Tarihi: 11.10.2020)
- Tarihçe (2019). <https://kutuphane.atauni.edu.tr/tarihce-2/> (Erişim Tarihi: 18.06.2020).
- Yılmaz, M. (2020). “Mektuplarla Seyfettin Özege ve Kütüphanesinin Bağış Süreci”. *Bilgi Dünyası*, 21 (1), 125-165

Ekler

T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
Tetkik Dairesi
Karar Sayısı
6

KARARNAME

784

Amerikan tebaasından Profesör Arthur J. Vennix'in, Atatürk Üniversitesi Kütüphanesinin Kuruluşu ve bu müesseseye elşman yetiştirilmesi işlerinde iki yıl müddetle geliştirilmesi ; içişleri ve Dışişleri Bakanlık larının uygun mütalsalarına dayanan Millî Eğitim Bakanlığının 5/7/1962 tarihli ve 20606 sayılı yazısı üzerine, 788 sayılı Kanunun 5 inci maddesine göre ,Bakanlar Kurulunca 6 / 8 /1962 tarihinde kararlaştırılmıştır .

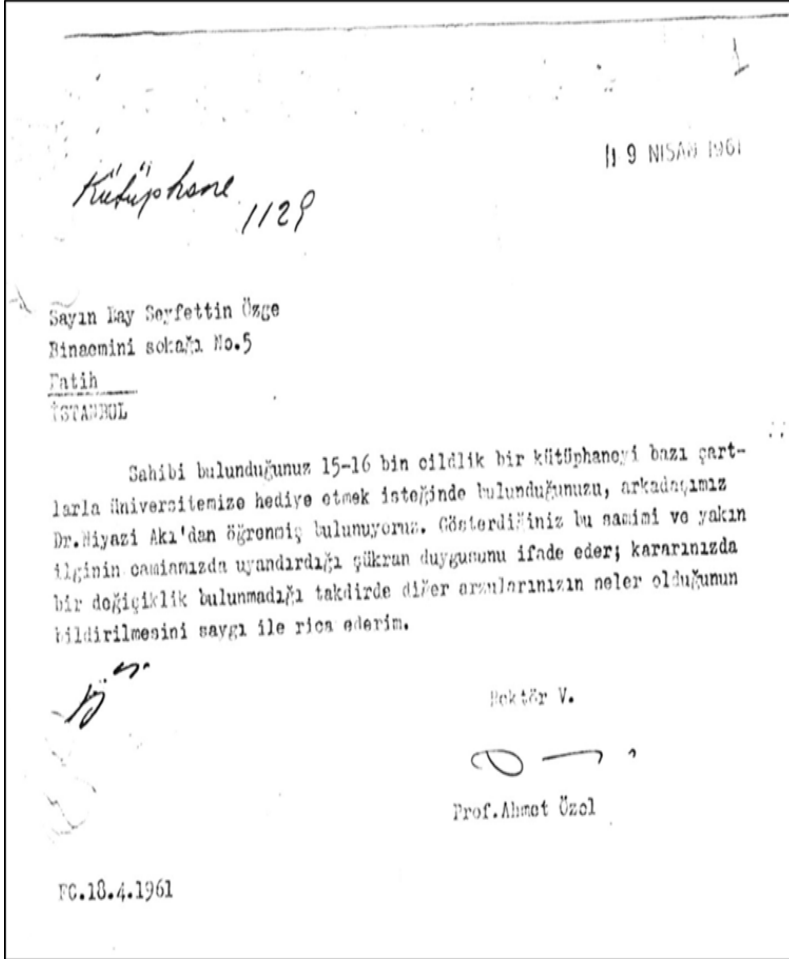
CUMHURBAŞKANI

Başbakan	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı	Dışişleri Bakanı ve Başb. Yardımcısı	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı	Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı	Dışişleri Bakanı	
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
Maliye Bakanı	Millî Eğitim Bakanı	Rayondelik Bakanı	Ticaret Bakanı		
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>		
Sa. ve So. Y. Bakanı	Gün. ve Tebel. Bakanı	Toprak Bakanı	Ulaştırma Bakanı		
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>		
Çalışma Bakanı	Sanayi Bakanı	Ba. - Ya. ve Turizm Bakanı	İmar ve İkân. Bakanı		
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>		

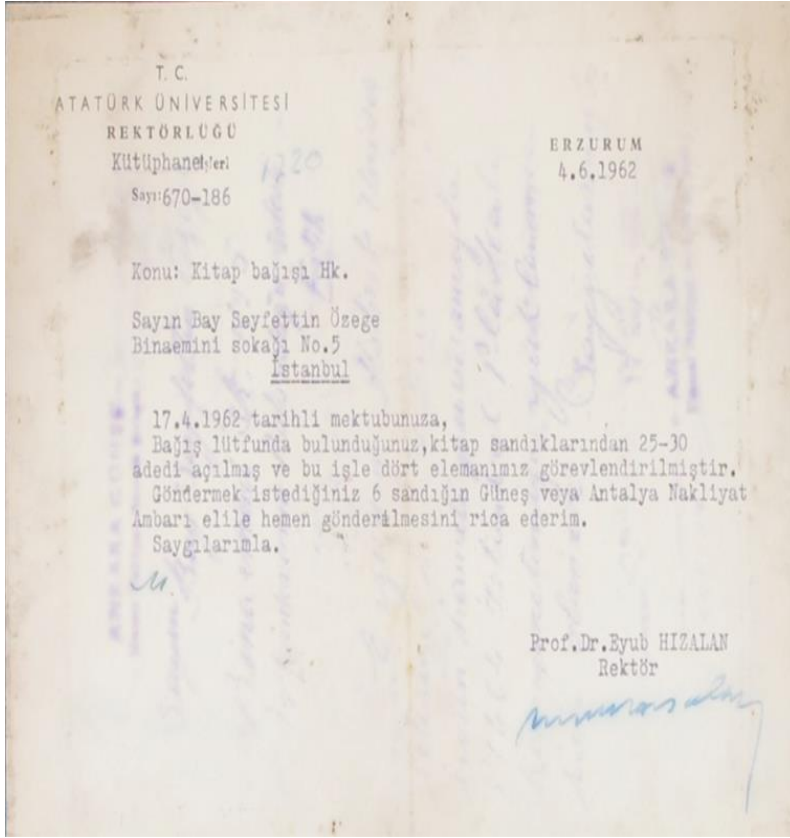
630 18 01 155 85 7

Doküya No:
27-283
68

Ek 1. Profesör Arthur J. Vennix'in Atatürk Üniversitesi'nde iki yıl süreyle çalıştırılmasına dair çıkartulan kararname

Ek 2. Özege'ye gönderilen bağış diğer bağış şartlarının neler olduğunun bildirilmesine dair yazışma (Y1)

Ek 3. T.C. Atatürk Üniversitesi başlıklı orijinal yazışma (Y7)

T. C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
Kütüphane Müdürlüğü

ERZURUM

Sayı: 670/464 404 1- Temmuz 1972

Konu: Katalog çalışmalarımız hk.

Sayın, Seyfettin Özege
Binaemini Sokak No:5
Fatih-İSTANBUL

İlgi: a. 2 Haziran 1972 gün ve 670/376-3216 sayılı yazımız.
b. 10 Haziran 1972 tarihli yazınız.

İlgi "b" yazınızla iade ettiğiniz katalog çalışmalarımızla ilgili listeler alınmış ve gereği yerine getirilmiştir.

Bu cümleden olarak tashih için bu defa "Ç" harfine ait 6, "D" harfine ait 23, "E" harfine ait 20, "F" harfine ait 13, "G" harfine ait 10, "H" harfine ait 28 ve "L" harfine ait 6 (cem'an 106) sayfalık bir liste ile kütüphanemizin (Seyfettin Özege Servisi Şefliği)'nin kısa bir açıklama yazısı ilişikte gönderilmiştir.

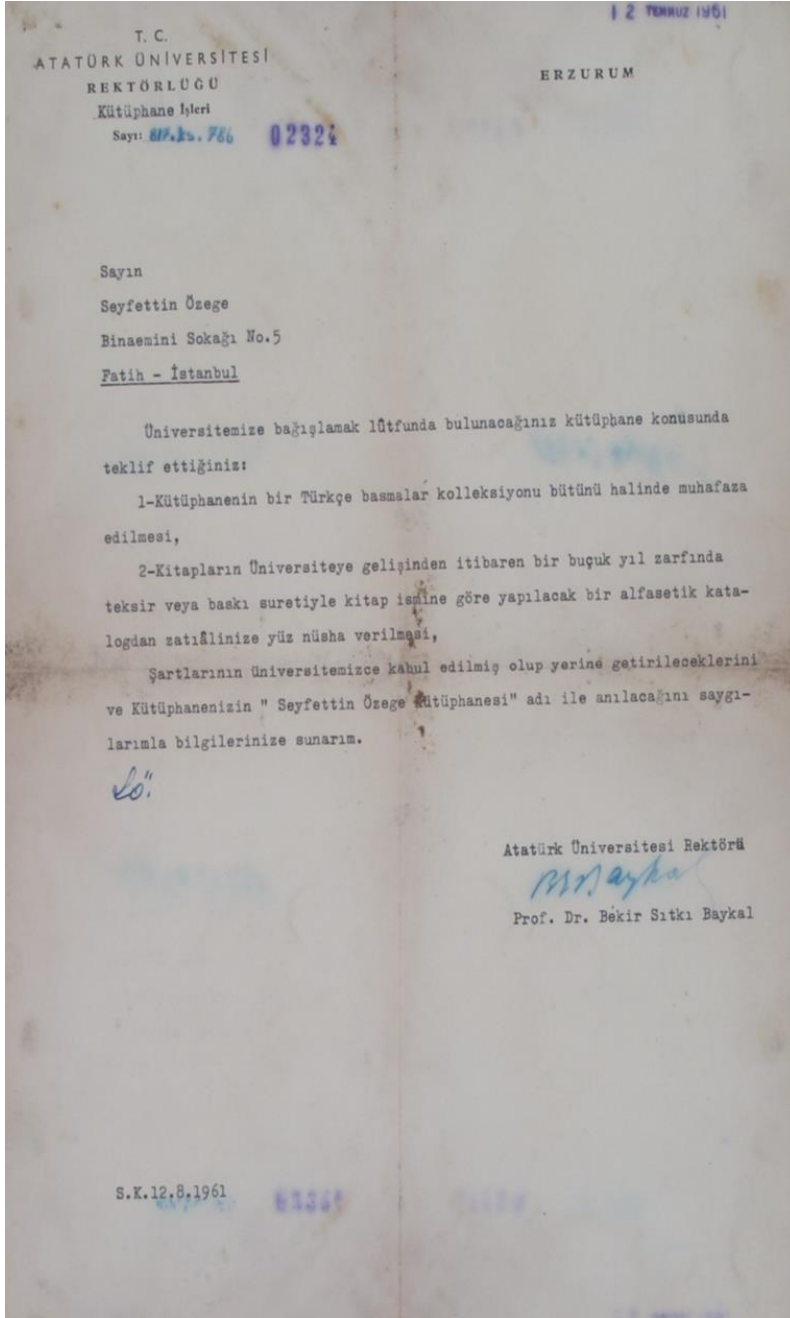
Bilgilerinizi ve gereğini saygı ile rica ederim.

M.K./N.A/7.72

Orhan SUNER
Genel Sekreter

EKLER:
Ek-1.(Servisin açıklama yazısı)
Ek-2.(106 sayfalık liste)

Ek 4. İdari personelin Özege'ye gönderdiği yazıya (Y48)

Ek 5. Atatürk Üniversitesi'nin Özege'ye gönderdiği bağış koşullarını kabul ettiğine dair yazışma (Y3)

31/10/1963

Muhterem Seyfettin Beyefendi,

Üniversitemize başısladığınız kütüphaneye ait, Üniversitemizde taahhüt edilen kataloğ için ıstuf buyurduğunuz son tarihin de gelip geçtiğini ve bu tarihte mezkür kataloğu vermeği hesapladığımız halde çeşitli engeller yüzünden buna imkan bulamamanın mahcubiyetini ifade ve bu vesile ile zatıalınızden özür dilemeye çalışacağım.

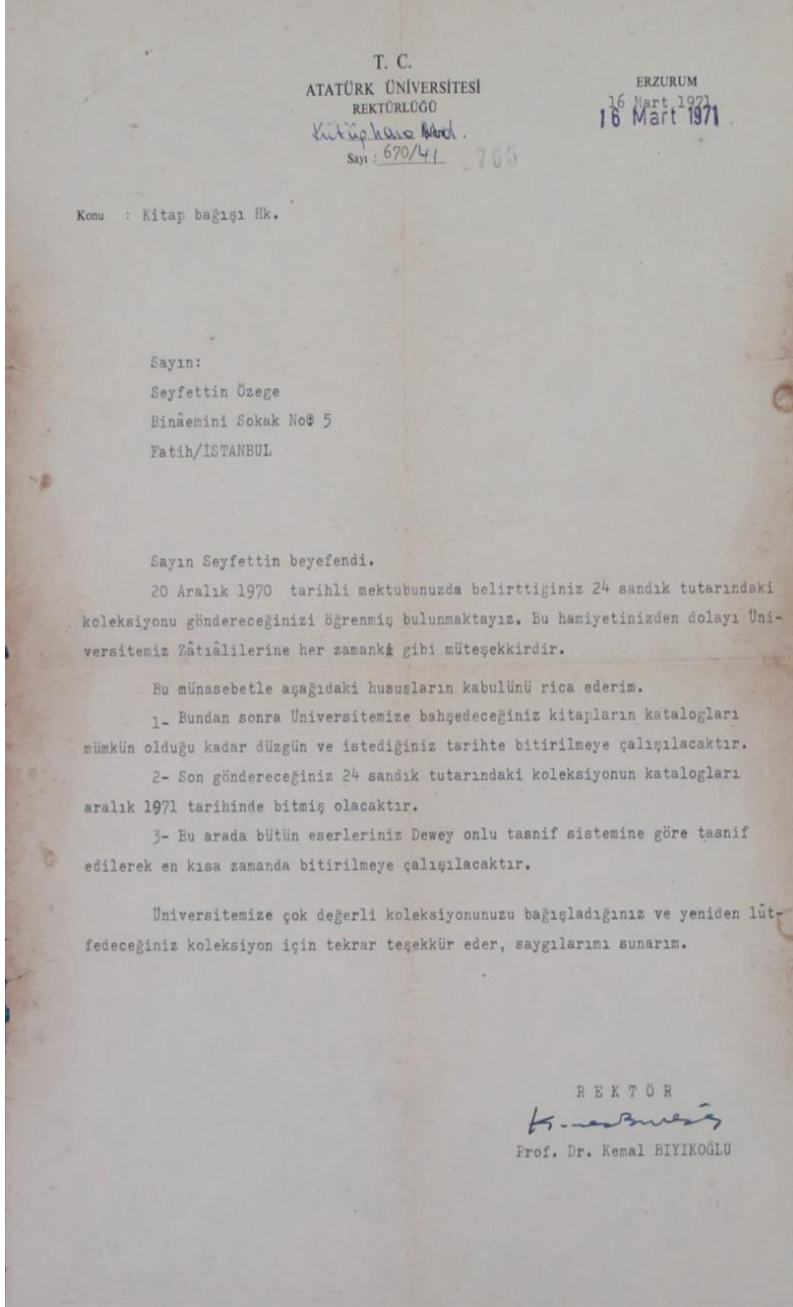
Kütüphaneniz, Üniversitemize maledildiğinden buyana kataloğ ve kütüphanenin tanzimi ile meşgul bulunmakta olduğunuz halde imkanlarımızın darlığı, bazen genişliyen bu imkanların tekrar azalması taahhütlerimizin ifasında bizleri de müşkül duruma düşürmektedir. Bununla beraber, 29/Ekim/1963 de sizlere bizzat sünmeyi vadettiğim kataloğun yazımında oldukça ilerlemiş bulunduğumuzu da söylersem hakikatı ifade etmiş oluruz. Mektubumu kaleme aldığım şu anda, kitap adına göre alfabetik kataloğun A,B,C,Ç,D,E, harflerinin yazılmış F, G, H, harfleri de yazılmaktadır. Evvelce de arz olunduğu veçhile muhtelif daktilolara fişleri taksim etmiş bulunuyorken sonradan ortaya çıkan, harf puntosu değişiklikleri gibi sakıncalar bu yolu bırakıp çokluk iki, bazan de üç daktilo ile yazma işine devam etmemize sebep teşkil ediyor. Diğler taraftan da, inşa edilmekte bulunan kütüphane binasının tamamlanmasına kadar, halen kitapların bulunduğu, Fen- Edebiyat Fakültesinin zemin katında 25 nolu salona " Seyfettin Özege kütüphanesi " adını vererek kısmen okuyucunun ve araştırmacının hizmetine açmış bulunuyoruz. " Seyfettin Özege Kütüphanesi " adlı levhanın da yazdırılıp yerine astırılması için ilgililere direktif verdiğimizizi de bu arada anmak benim için zevkli bir vazife oluyor.

Zatıalileri, bir kütüphanenin tasnif ve tanzimindeki güçlükleri takdir buyururlar. Bhusus bütün teşkilatı ile yeni ve kuruluş halinde olan bir müessese de bu hal, izahtan varestedir. Bütün imkanlarımızla Zatıalınıza verilen sözün icaplarını yerine getirmeye doğru adım adım ilerlemekte olduğumuzu ifade ederken bu vesile ile derin hürmetlerimin kabulünü de ıstirham ederim.

Gündüz Akıncı

Ek 7. Gündüz Akıncı'nın Özege'ye gönderdiği mektup (Y14)

Ek 8. Konunun belirtildiği yazışma (Y32)

